

Cum ante hos tredecim fere annos Quaestiones nostras Horatianas edidissemus, in quibus et de ordine ac tempore, quo poemata sua Horatius vel scripserit vel digesserit atque ediderit, contra Bentleianas potissimum rationes disputare suaque tempora et libris Horatianis et singulis eclogis assignare conati sumus, et de rebus nonnullis ad singulares hominum ac temporum conditiones pertinentibus paulo diligentius explorata proposuimus, nescio qua vel fortunae prosperitate vel temporis opportunitate factum est, ut complurium virorum doctorum studia iam ante ab hac materia tractanda haud aliena (velut Weichertii, Richteri, C. Passovii, G. F. Grotefendi, quorum commentarios non opus est ut satis notos hic memorare) acrius etiam exarserint, ut pluribus vel libellis vel plenis voluminibus cum summam de Horatii vita, ingenio, moribus ac poësi, tum de librorum ab ipso editorum ordine et de singulorum poematum indole ac temporibus singulatim quaerere ac disserere instituerint. Ac primum Car. Frankii in *Fastis Horatianis* (Berol. 1839) exhibitas subtiles accuratasque disputationes honorifice commemoro. Tum Guil. Sigism. Teuffelius insigni ingenii sagacitate studiique assiduitate pluribus commentariis et de singulis vitae Horatianae partibus et de poematum temporibus egit. W. E. Weberus in libro „Q. Horatius Flaccus als Mensch und Dichter“ (Jenae 1844) ingeniosa qua consuevit sollertia nec minore acumine quam eruditione his de rebus disseruit. H. Düntzerus in libro: „Kritik und Erklärung der Hor. Gedichte“ Brunsv. 1840 — 1844 rationes suas liberrime persecutus est. Streuberns in libro: „Chronologie der Hor. Dichtungen“ (Bas. 1843) varias virorum doctorum sententias inter se comparavit: Zumptius V. Cl. in Wüstemanni nova *Sermonum ex rec. Heindorfii* editione suam de *Satirarum temporibus* sententiam exposuit, et B. de Walckenaer, ex doctis Francogalliae nobilibus, duobus voluminibus satis amplis (*Histoire de la vie et des poesies d'Horace*. Paris 1840) in eodem argumento copiose versatus est. Alii praeterea haud pauci de rebus singulis singularibus libellis egerunt, quos vel omnes memorare longum, vel singulos praeterire invidiosum est. Quorum omnium variis disputationibus, etsi haud pauca accuratius quam olim perquisita et illustrata sunt, tamen ut fit in rebus dubiis et obscuris, cum sua cuique maxime placerent, vere effectum est, ut major quam antea perturbatio exstiterit, nec solum res dubiae in incerto relictae sed quae explorata iam et concessa viderentur, in dubium denuo vocata sint. Ita quasi in ancipiti libra suspensa pleraque etiam nunc haerent, ut poesis Horatianae studiosi quo se verant, quas variorum sententias amplectantur, fere nesciant, id quod etiam in libris operum Horatorum nuper editis auctoribus evenisse animadvertimus.

Nostrae quoque suo tempore (a. 1834) favore eruditorum exceptae Quaestiones, de quibus Obbarii viri tam exquisita doctrina quam animi candore excellentis (*Jahn Annal.* 1836. Vol. 16. Fasc. 1): Bährii V. Cl. (in *Annal. litter. Heidelb.* 1835) Doederleinii V. Cl. (in *Annal. litterar. Monacens.* 1836): Langii V. Cl. (in *Annal. crit. Berol.* 1835. T. II.) iudicia honorifica grato animo legimus, communem tamen ejusmodi scriptorum sortem haud effugerunt, ut alia aliis vel placuerint, vel displicuerint, nonnulla doctorum assensu probata, alia vel addubitata vel rejecta acriterque impugnata sint. Atque ejusmodi dissensionibus ac disceptationibus, si modo cum ea qua decet inter

eruditos, animi integritate ac modestia, sine stolidi arrogancia vel praejudicata opinione fiunt, cum opus sit in rebus dubiis ad verum vel eruendum vel magis confirmandum, equidem iis vere semper gavisus sum nec quicquam obloquentibus succensui, cum praesertim in opusculo nostro propter angustos ejusmodi scriptionum cancellos pauciora modo plenius illustranda et comprobanda sumsissem, plura primis modo lineis adumbrassem, haud pauca in tabula chronologica proposita indefensa adhuc reliquissem. Plena igitur et ex omni parte munita demonstratione erit opus, ut sententias a nobis propositas confirmemus ac stabiliamus. Quam operam Horatio nostro debitam praestare non minus quam alteram Satirarum partem versibus Germanicis redditam et paratam edere dudum in animo fuit. Sed et temporum conditiones interim obstiterunt, quae alia nos consilia litteraria exsequi jubebant (nam in libro: „*Akademische Propaedeutik*“ Lipsiae 1842. omnis eruditionis orbem ac viam litterarum studiosis aperuimus, et in sacris scholae Portensis saecularibus tam Musas Portenses quam recentiorum Portae historiam edidimus) et ipsius muneris publici gravitas impediēbat, quae paucas modo nobis horas subsecivas ad haec studia recolenda concedit. Nec vero morae tam longae interpositae poenitet, dum orbem paene suum hae variorum disceptationes conficiant, quibus etsi non semper assentimur, vere tamen oblectamur. Tantum autem abest, ut his quas adhuc legimus, virorum doctorum de temporibus Horatianorum operum disputationibus rationes nostras certis et firmo inter se nexu junctis observationibus subnixas vel labefactatas vel eversas putemus, ut perpauca ac leviora si exceperim nunc aliter a nobis constituta, summam earum in dies magis confirmatam videam. Id quod suo loco et tempore pleniore argumentatione probare conabimur. Paucis enim jam agi non poterit, quum ipsa materies majorem in molem accreverit, quam quae angustis hujusmodi scriptionis terminis includi possit.

Itaque his Novis Quaestionibus, hac scribendi occasione nobis oblata, alia quaedam ex copiis nostris ad historiam criticam Horatianorum operum pertinentia afferemus, cognitu non minus digna et ad integram poetae lectionem restituendam fructuosa, opinionum licentiae minus fortasse obnoxia. Cum enim multis abhinc annis, repositis ad tempus curis, quas aliis nonnullis tam Graecis quam Latinis scriptoribus dicaveramus, ad Horatii, dilectissimi nobis poetae, opera recensenda, et quantum fieri posset, emendatius edenda animum applicassemus, id perfici non posse rati, nisi fontes ipsius lectionis, codices mscptos dico et libros typis expressos tam vetustiores quam recentiores, qui quidem alicujus momenti essent, accuratius cognovissem et pervolutassem, huic operae per plures deinceps annos, quantulumcunque otii nobis tributum fuit, impendimus. Quo in consilio perficiendo mirum quantum nos adjuvit insignis liberalitas ac benigna voluntas summorum virorum, et ejus qui rebus sacris omnisque doctrinae cultui in imperio nostro praest, Eichhornii V. Ill. et Regis legati apud Helvetios, Comitum de Lottum V. Ill. et bibliothecis praefectorum Falkenstenii V. Cl. Dresdensis, Demuthii ac Naumanni V. V. Cl. Lipsiensium, Ukerti V. Cl. Gothani, Beneckii olim, Schneidewini V. Cl. professoris nunc Gottingensis, Gerlachii V. Cl. professoris Basileensis, Mülleri V. Cl. professoris Bernensis et complurium praeterea doctorum virorum, qui operam suam benigne nobis praestiterunt. Quibus omnibus debitam gratiam et habeo et hic publice refero. Eorum enim ope ac benevolentia ad quinquaginta codices mscptos nacti sumus, in iisque nonnullos omnium vetustissimos, quorum longe plurimos ipsi accuratissime ex omni parte contulimus, nonnullorum lectiones excerptas virorum doctorum diligentiae debemus. Et quia permagni refert, grammaticorum quoque et scholiastarum veterum lectiones nosse, ut qui nostris multo antiquiores codices usurpaverint, non scholiastas solum veteres sed grammaticos quoque et quos amplum Putschii, nunc Lindemanni corpus continet, et reliquos Nonium Marcellum, Priscianum, Isidorum, Julium Rufinianum, al., tum interpretes veteres

Terentii, Virgilii, Juvenalis, Persii, Statii, et scriptores veteres, qui locos Horatianos afferunt, Quintilianum imprimis, diligenter pervolutavimus, locosque, quos citant, omnes excerptimus. Praeterea codicum ab aliis viris doctis et olim et nuper collatorum lectiones omnes diligenter congestimus et editiones operum Horatii potiores, de quibus plerisque in praefatione nostra ad Satirarum Vol. I. p. CIV — CXVI. egimus, a saeculo XV. usque ad nostram aetatem fere centum cum virorum doctorum commentariis perlustravimus.

Sic apparatus criticus ad Horatium paulatim nobis accrevit, qualem non facile alius quispiam ex superioribus in eodem opere occupatis congestit. Quibus ex copiis, ut ad fontium Horatianae lectionis cognitionem aliquid conferamus et ad justam Horatianorum operum editionem, si vita viresque suppetent, viam nobis muniamus, jam nonnulla in medium proferemus, quantum quidem praescripti hujus operis limites concedent. Ac primum codices, quibus usi sumus, paulo accuratius describemus, tum de rebus nonnullis ad historiam textus (quo vocabulo abstinere nobis non licuit) Horatiani pertinentibus, velut de antiquis scholiastis et interpretibus Horatii, nec non de codicum mscetorum atque editionum vetustiorum familiis agemus, et codicum omnium adhuc collatorum indicem in tabula exhibebimus, postremo disputationes de octo versibus satirae decimae praemis- sis et de carminibus libri III. duodecimo et libri IV. octavo addemus.

I.

Codicum L. quibus usi sumus descriptio.

Codices mscetos nostros partim omnia Horatii opera, partim aliquot vel singulos eorum libros, partim laceras eorum particulas continentes quinquaginta numeramus; ex quibus triginta sex ipsi in manibus habuimus et ad verbum accurate contulimus. Sunt autem Berolinenses quinque, Dessavienses tres, Lipsienses quinque, Dresdenses quinque, cum quatuor aliorum lectionibus excerptis, Gothani tres, Gottingenses duo, Guelpherbytani tres, Monacenses quinque; tum ex Helvetia Basileenses tres, codex Turicensis, codex Morellianus a nobis dictus, codicum trium Bernensium lectiones a Muellero V. Cl. nobis excerptae. Tum codicis Menteliani lectiones ad marginem ed. Desprez 1695 adscriptae, quam benigne nobiscum communicavit Gersdorffius V. Cl. bibl. acad. Lipsiensis praefectus. Dein Sylloge Burmanniana, quae in bibliotheca regia Berol. servatur, Petri Burmanni manu lectiones ex tribus mss. vetustissimis, Graeviano, Leidensi et Zulichemiano excerptas continens usque ad Od. L. IV. c. 2. in quo desinit. Sed Graeviani codicis lectiones omnes ab Jano Broukhusio ad. marg. ed. Heinsii Lugd. 1612 adscriptas cum illis conferre nobis licuit per Hessii V. Cl. bibliothecae ac tabulario principis Rudolstad. praefecti humanitatem. Praeterea Burmanni sylloge Nic. Heinsii conjecturas et notas breves continet. Libri msceti autem, quos Heinsius citat, nil nisi Cruquiani sunt codices, licet ipsius olim fuerit codex Lips. 3, b. Altera Burmanni sylloge collationes duorum codd. Dorvillianorum et cod. Corbeiensis complectitur, de quibus infra agemus.

Horum codicum complures et olim et nuper ad usus virorum doctorum in recensendis Horatii scriptis adhibiti sunt. Sed quod dolendum est, plerisque eorum non ipsos codd. mscetos inspicere licuit, sed lectiones inde excerptas modo in manibus habuerunt. Sic Jani olim, vir diligentissimus et de Lyricis Horatii meritissimus, in Carminum editione modo mscetorum ab aliis collatorum lectionibus est usus, quare codicum omnium, quos ipse non vidit (in quibus Dessav. 1. et 2. Lipsiens. 1. 2. 3, b. 4. apud nos) descriptiones mancas ac pravas ab aliis acceptas exhibuit in proleg. p. IX — XVII.

Idem fere Obbario nostro, viro eximia doctrinae copia praecellenti et Horatii interpreti praestantissimo, in amplissima Epistolarum editione accidisse video, ut lectiones plerumque excerptas pro ipsis msetis usurpaverit. Gesnerus quidem ad Baxteri ed. a. 1751 typis repetitam codicem Gotting. 1. nostrum negligentius et singulis modo locis adhibuit. Nec vero poenituit codicem Turicensem ab Orellio V. Cl. non ubique satis diligenter excussum, ad nostros usus denuo contulisse. Quantum enim codices ipsos inspexisse praestet, is facile mecum sentiet, quicumque ad scriptoris veteris alicujus lectionem eos, praecipue vetustiores, adhibuerit. Non enim antiquam solum librarii manum a correctionibus posteriore manu factis facile discernet, quam rem non satis attendere conferentes solent, et quod permagni refert, orthographiam vocum nimis adhuc neglectam observabit, sed totam codicis faciem et indolem, litterarum ductus, librarii consuetudinem, vitia vel virtutes, incitiam ac negligentiam vel curam ac peritiam in scribendo, ipsaque scholia et glossas insertas curiosius persecutus, non solum de libri vel aetate vel patria, sed de ejus utilitate ad *ἄξιον* majore vel minore probiliter judicabit; quae omnia ei in occulto manere necesse est, qui excerptis modo lectionibus utitur. Non enim ut quisque liber est antiquissimus, ita continuo in optimis habendus. Saepe enim evenit, ut vel insignis vetustate codex male ac negligenter ab imperito librario scriptus exigui ad crisin pretii sit, contra vel recentior a librario perito ac diligenti, ac praecipue ex bono et vetusto exemplari descriptus maximi saepe aestimandus videatur. Sic ex. gr. codex Bernensis a. nr. 363 omnium antiquissimus, sed vitiis omnis generis scatens, parum utilitatis affert. Contra Gotting. 1. noster saec. xv. lectionis puritate et integritate praestat, et Gothanus 2. noster nr. 61. chartaceus saec. xv. (cujus praestantiam Obbarius quoque agnovit ad I. Ep. 1,57. p. 12. cui lectiones inde excerptae contigerunt) magni omnino habendus, utpote qui ex vetustissimo aliquo exemplari originem duxerit. Hic codex vel idcirco memorabilis ac praedicandus videtur, quod lectionem illam a Cruquio olim in codice omnium antiquissimo Blandinio repertam, post hujus interitum in omnibus reliquis msetis frustra quaesitam, Sat. I, 6, 126. *fugio campum lusumque trigonem*, quod sciam unus omnium qui exstant, in textu integram, sine rasura exhibet, unde eum ex simili ipsius aliquo vetustissimo exemplari esse descriptum, recte colligitur. Non nego singulari gaudio nos esse affectos, cum hanc in lectionem incidissemus jam fere dubia fide post Cruquii aetatem audatam, quam neque Fea in Vaticanis, nec Pottierus in Parisiensibus ullis mss. reperit, unusque Valart, sublestae fidei auctor, in uno Regio Parisiensi se invenisse testatur. Sed eam adhuc latuisse in libro, ubi sane non facile quaereretur, miratus sum, quod vir sagacissimus, Fr. Jacobs, bibliothecae pridem praefectus, hunc codicem et excussit (quod ipse in prima pagina sua manu indicavit) et copiosius decripsit in libro: *Beiträge zur ältern Litteratur* (T. I. Fasc. 2. p. 235). Haud fere minoris habenda ejusdem codicis altera pars esse videtur et ipsa e vetustissimo aliquo codice deprompta, quae non modo famosam illam Vettii Agorii consulis Romani subscriptionem exhibet, sed aliam quoque adhuc incognitam, de qua infra agemus.

Sed ut ad propositum nostrum revertamur: in cognoscendis codicibus, quotquot nobis obtigerunt, prima haec nobis cura fuit, ut aetatem cujusque secundum artis diplomaticae leges, cum toto ejus habitu, tum certis quibusdam indiciis multo librorum mstorum usu constitutis ac confirmatis quam diligentissime exploraremus. Tum scripturae forma atque indole, vitiis ac virtutibus, interpungendi modo, orthographiae ratione studiose anquisitis et consignatis, codicis lectionem diligenter excerptam cum ceteris comparabamus, ut similitudine si qua esset, patefacta in textus originem et fontem facilius posset inquiri. Tum demum plenam codicis descriptionem facere instituebamus, unde certius de eo iudicium ferri posset. Qua in re perficienda debitam putamus gratiam retulisse publicarum bibliothecarum praefectis, qui thesauros suos liberaliter nobis aperuerunt, ut non

sine usura aliqua justae librorum mss. aestimationis ex accurata eorum cognitione profectae et palam factae eos se a nobis recepisse intelligant.

Librorum mssorum sylloge a nobis congesta octo saeculorum seriem a nono usque ad sextum decimum saeculum complectitur. Bernensem quidem a. cod. saeculi IX. satis ab aliis jam excussum in nostris numerare vix licet, sed quaedam tamen adhuc ignota inde afferemus. Saeculi X. octo habemus codices collatos, Graevianum, Leidensem, Mentelianum, d'Orvillianum I., Turicensem, Morellianum, Lipsiensem 2, Dessaviensem I. Saeculi XI. quinque codices: Lipsiensem I. Monacenses 2 et 3. Bernensem e. et Zulichemianum. — Saeculi XII. novem codices: Berolinensem I. Lipsiensem 3, a. Monacenses 1. 4. 5. Dresdensem I. Basileensem I. Bernensem f. Dessaviensem 3. — Saeculi XIII. quatuor codices: Dessaviensem 2. D'Orvillianum 2. Santenianum, Gudianum 2. Saeculi XIV. tres codices: Lipsiensem 3, b. Basileensem 2. Gudianum 1. — Saeculi XV. quatuordecim codices: Gottingenses 1. 2. Gothanos 1. 2. 3. Lipsiensem 4. Berolinenses 2. 3. 4. Dresdenses 2. 3. 5. Basileensem 3. Helmstadiensem. — Saeculi XVI. codicem Dresdensem 4. Praeterea incertae aetatis habemus collationes cod. Corbejensis et Dresdenses a. f. l. m. Ex his codicibus potiores habemus tam propter librarium in scribendo curam et sollertiam quam propter vetustorum exemplarium unde fluxerunt, praestantiam, et antiquissimos saeculi X. libros, Lips. 2. (omnium praestantissimum) Dessav. I., Graev. Leid. Turic. (sed eum paullo minoris habendum) Morell., et posterioris aetatis codd. Lips. 1. 3, a. Monac. 1. 2. 4. 5. Basil. 1. Berol. 1. Gotting. 1. Goth. 2. — Jam codicum nostrorum descriptionem promiscue, secundum litterarum ordinem instituemus, et ex singulis, quasi pro documento, lectiones nonnullas, nondum cognitae plerasque, ex copiis nostris addemus. Sigla autem et compendia scripturae, quae plurima sunt, pauca modo et selecta afferemus, ne typographo nimiam paremus molestiam.

1) **Bas. I.** Codex Basileensis bibliothecae acad. sign. F. IV. 26. membranaceus, forma 8. maj. Continet a) Horatii opera omnia, fol. 1 — 91. Tum b) Virgilii Georgicon libros quatuor, fol. 93 — 110. postremo c) Ovidii Epistolas ex Ponto, fol. 119 — 162. In interiore parte tegumenti lignei incriptum est: „*Ex libris bibliothecae Academicae Basileensis 1559. Pretium ducentar. quinquaginta librar. helvet.*“ Codd. Horatii et Virgilii Georgicon non eadem quidem manu scripti videntur, sed uterque nitide, plane et accurate scriptus saeculo XII. sine dubio attribuendus, cujus totam indolem certissime prodit. Ovidii Epistolarum cod. msc. aetatem posteriorem prae se fert et certis indiciis saeculo XIII. videtur assignandus. Horatii opera in membrana satis candida et laevigata accuratissime scripta, hoc ordine: Odarum libri IV. Carmen saec. Epodon liber. Ars poet. Epistolarum libri duo. Sermonum libri duo. In Lyricis folia nonnulla confuse ligata, quorum ordo est: Fol. 16. 20. 19. 17. 18. 23. 24. 22. 21. 25. In Lyricis paginae duplices columnas habent versuum 33, in singulis omnibus. Lineae transversae per omnes paginas stilo ductae lineis binis perpendicularibus terminantur, intra quas litterae initiales, in Lyricis et Arte poetica cum vocibus suis arctius junctae, in Epistolis et Sermonibus spatio satis lato segregatae a textu. Litterae Eclogarum initiales figuris quibusdam, praecipue in librorum initiis, animalium imagines referentibus variis coloribus nitide pictae, velut ante Artem poet. monstrum a poeta fictum coloribus accurate depictum est, plane ut in Vanderburgii cod. 13. P. Ceterae initiales omnes variis pigmentis ornatae. Etiam versuum initiales uncialibus expressae minoribus, caeque simplices, nec variatae, nec crispae et implicitae ut in codd. saec. XIII. XIV. XV. plerisque, minio omnes notatae sunt, item tituli majoribus litteris scripti. Scriptura hujus cod. accurata, aequabilis, explicata, compendiis et siglis non frequens, in litterarum forma simplici, recta et nitida, longiorum ductibus

(b, d, f, h, l, p, q, r) non ultra tertiam longitudinis partem vel supra vel infra lineam porrectis, et ipsa earum figura saeculi XII. indolem (qualis in Berol. 1, Dresd. 1. Lips. 3, a. Monac. 1. 4 et 5) manifesto prodit. Atramentum in Odis et Epodis satis nigrum, a fol. 33 (a media parte Artis poet.) in Epistolis et Sermonibus pallidius, non fuscum, sed canum magis et subviride. — Hic codex haud pauca habet scholia ad marginem subtilissime scripta, praecipue ad Artem poet. et Epistolas, pauciora ad Lyrica et Satiras; glossas inter lineas ubique, quae cum scholiis fere omnes eadem manu eodemque atramento, quo textus, scriptae esse videntur. Pauciora scholia et glossae a posteriore manu, sed proximi tamen saeculi, additae, ipso atramento differunt. Tituli omnibus eclogis inditi breves, eadem manu qua textus, majoribus litteris scripti, velut I Od. I. *Pragmatice monocolor monostrophos ad Mecenamem*. 2. *Proseutice dicolors tetrastrophos ad Augustum*. 3. *Proseutice dicolors distrophos in navem Virgilii*. In Sermonum libris: *Ad Julium Florum*; *ad Torquatium*; *ad Numicium etc.* — Sigla et compendia scripturae haud multa et illo aevo usitata. ae dipt. haud infrequens (irae, horae, Lamiae, Camenae) æ rarius (quaestae, meae) sed per q̄ vel e simplex frequentius (horq̄, hedere). oe et e promiscue (hedus, coetus) e simplex ubique (non l̄ vel i) sed duplex i accentu saepe notatum, ut ab u littera distingueretur (d̄is, ot̄i, imperī) qui mos jam saec. XI. usurpari coepit. &, r̄ pro et, antiquo usu. ē pro est, in textu, antiquae; ∞ pro est modo in glossis et scholiis; 9 pro con, rarius, quod sequenti demum saeculo in usum venit. Singularem quendam hujus saeculi XII. usu (quem apud Mabill. et Benedictinos notatum me invenire non memini) numerorum signa pro litteris passim verbis immixta reperi, ut: „circa lustra x“ (pro decem) „et c (centum) puer artium“ (similiter in Dessav. 3. Dresd. 1.) etiam verba litteris uncialibus scripta passim in textu leguntur, praecipue nomina propria, CESAR, AVGVSTVS, MECENAS. — Interpunctio simplex; punctum plerumque pro omni distinctione; colon et semicolon (;) rarius, interrogandi hoc signum (:). Comma (,) in vestutis mss. ante saec. XVI. nusquam reperitur — Orthographia antiquum morem partim retinet, partim ab eo recedit: Juppiter (plerumque) Mecenas, Bachus, Adria, Apulus, Salusti, milia, sucus, belua, pelex, litus (littora) jocundus (in Epodis fere) Kalende, Kartago, temptare, comptus, promptus, emptus (sed damna, damnatus) iniciat, adiciat, obiciet; sed etiam: unquam, nunquam, quicquid, nequicquam (raro nequiquam) cunque, arctus etc. Terminatio in ii vulgaris, ut dii, otii, imperii, Attii, Livii. Accusativi plur. tertiae decl. in is fere nusquam, semper in es. — Rara ceteroquin scriptionis et lectionis puritas et integritas doctum ac diligentem scribam prodit. Nonnulla vitia non tam ipsius, quam aetatis sunt, ut perpetua litterarum i et y commutatio (Lyde, Lide, Libicis, cythara, tybia, nimpha etc.): h temere additum vel omissum: (horchus, holus, harena, archanum, carta, coturnus, stomachus): c pro t frequens (viciu, Lacium, gracia, quociens, amicicia): inconstantia in litteris coalescentibus: inbellis, inpune, inmitis, inpotens, imperium, impono ect.) Quaedam tamen codicem in Italia scriptum fere arguunt, ut bacco, michi, nichil (sic semper). — Diligentis et critici librarii curam etiam variae lectiones produunt ex aliis codicibus collatis depromptae et in singulis vocibus passim superscriptae, quae plerumque eandem quam textus manum produunt, rarius tamen recentiore. — Ex hujus codicis lectionibus nonnullas modo potiores afferam, ut quanta etiam in libris mssis lateat bonae messis ad *αἰθρῶν* copia, vel hinc intelligatur. I Od. 10, 3. formasti et catus. 15, 13. Nequicquam et Veneris. II. Od. 3, 11. quoque obliquo. 9, 22. tollere vertices. 10, 12. sperat adversis. 16, 3. condidit lumen. 17, 19. letalis horae. III. Od. 18, 12. cum bove pardus. 20, 1. moveas tumultu (etiam in Leid. nostro v. lect.) 26, 9. diva regis Cyprum. IV. Od. 4, 42. durus

per urbes. 60. animosque. 65. pulchrior exiet. 6, 16. victor gravis. 9, 29. Parum sepultae. Epod. 16, 2. Roma perit viribus. 17, 24. Nullum ab labore (ita Turic.) 36. Qui finis. I. Sat. 1, 12. viventes dicit in urbe. 2, 53. verum hoc amplectitur unum. 83. mercem sine fucis gestat apertam. 7, 11. quibus adversum bellum incidit. vel adversis, ab antiqua manu superscr. (v. nostram Satir. Ed. ad. h. l.) 9, 27. quibus est te salvo opus. II Sat. 1, 10. scribendi te capit. 2, 59. Cujus odorem oleum. 123. cuppa potare (vel culpa supsc.) 128. O pueri, vixistis. 3, 317. num tandem, se inflans, sic magna fuisset? 6, 46. rimosam — in aurem. 7, 57. alternante libidinibus. 109. qui puer uva Furtivam mutat strigilem. I. Epist. 16, 60. audiri: o pulcra Laverna. 72. frumenta penumque. II Ep. I, 226. Cum speramus item fore venturum (ita Berol. I. noster.) 2, 195. an neque sumptus — facias. A. poet. v. 3. Undique collectis membris. 387. descendat principis aures.

2) **Bas. 2.** Codex Basileensis 2. bibliothecae acad. sign. F. IV, 27. membranaceus forma 8. maj. Continet, ut in prima pag. inscriptum: a) Derivationes vocabulorum. fol. 1. — 23. b) Horatii Epistolas. fol. 24 — 51. c) Poesis nova. fol. 52 — 82. In interiore parte tegumenti lignei inscriptum est: *Codex Biblioth. publ. Basil. pretium ducent. ũ Helvet. Continet folia signata 82.* — Horatii Epistolae (Ars poet. non inest) Lib. I, II. in membrana satis bona et alba scriptae, atramento paene fusco, litteris minutioribus quidem, sed satis concinnis et explicatis. In singulis paginis 29 versus inter lineas duplices (58 cujusque paginae) badio colore ductas per totam paginae latitudinem, sed duplici linea perpendiculari in sinistra parte ad excipiendas litteras initiales, simplici in dextra parte post finem versuum ducta, altera in extremo margine, ut inter utramque scholiis locus esset. Litterarum ductus, initialium crispior figura, multa scripturae compendia et sigla, *í* fere ubique accentu notatum, lineae coloratae, haec et alia certa indicia hunc codicem saeculi XIV. esse demonstrant. — Hic liber permulta habet scholia ad marginem et glossas superscriptas, non eadem manu qua textus, sed posteriore, vel illius saeculi vel saeculi XV. ineuntis. In extrema parte folia nonnulla confuse ligata, quorum ordo est: Fol. 45. 48. 47. 46. 49. — Sigla et compendia scripturae permulta lectionem difficilem et impeditam faciunt. Vocales paene omnes superscriptae. Interpunctio fere nulla omnino, ne signum interrogandi quidem. Distinctionis hoc signum ubique: ¶ vel € (ex. gr. Incipe ¶ qui recte vivendi cett). Numeri rarius signis notati ut I. Ep. 1, 58. sex VII milia. In orthographia vocum e pro ae et oe ubique; *hís* pro *his* passim; accusativi III. declin. in *is* nusquam. p post m plerumque insertum; *contempno*, *emptus*, *sompnus*. ad, adque pro at, atque frequenter. Lectio non ubique accurata, recta et emendata; verba saepe ommissa vel transposita, interdum temere mutata. — Ex hujus codicis lectionibus memorabiles nonnullas afferre liceat: I. Epist. I, 34. quibus hos lenire dolores. 36. laudis honore tumes. 45. currit mercator. 55. haec recitant juvenes. 65. tibi suadet melius. 4, 13. tibi praeluxisse supremum. 5, 17. trudit inermes. 6, 42. ait. quaeram tamen. 7, 21. omnibus horis. 42. nec multum prodigus. 90. quem simul aspiciens. 10, 7. musco circumdata saxa. 13, 6. gravis urget sarcina 15, 25. ac nos tibi credere. 16, 14. fluit optimus, aptus et alvo. 18, 88. retrorsum te ferat unda. II. Epist. 1, 46. demo unum et demo iterum unum. 51. ut dicunt critici. 107. Crescere res possent. 122. puerove excogitat. 2, 46. dura sed amovere. 76. versus centum meditare sonoros.

3) **Bas. 3.** Codex Basileensis 3. bibliothecae acad. sign. F. III. 6. chartaceus in

Fol. min. corio badio tectus, 141 foliis constans. Continet a) Q. Horatii Fl. Sermonum Lib. I. II. fol. 1 — 46. b) Dec. Junii Juvenalis Satiras in duos libros divisas fol. 47 — 130. c) A. Persii Flacci libr. Satirarum fol. 131 — 141. Totus hic codex una eademque manu in charta splendida, terra cimolia inducta candidissima ac laevigata, atramento vulgari non belle quidem sed luculenter et explicate scriptus. Versus in singulis paginis 22 — 24. in lineis cerossa ductis, et una linea perpendiculari utrimque terminatis scripti, litteris satis magnis et pinguis, compendiis scripturae siglisque non ita multis et simplicibus. e pro ae et oe ubique, contra oe pro e et ae passim (foelices, loeta) et plerumque simplex, rarius puncto notatum (i). hii, hijs pro hi, his, haut pro haud, non raro. cum pro con passim (cum credere, cum clave). i et y saepe inter se commutatae, sed nusquam michi, nichil. — Distinctio fere nulla, vel admodum rara, modo per punctum. Interrogandi signum omnino deficit. Litterae majores s. unciales rudi illius aevi ductu figuratae multumque variatae; initiales eclogarum titulique in primo Sermonum libro minio picti, etiam versuum initiales pleraeque lineola rubra notatae. Prima codicis littera Q coeruleo pigmento scripta. In altero Sermonum libro omne minium deficit. Glossae et inter versus et ad margines in primo Sermonum libro frequentiores, in altero fere nullae. Scholia paucissima. Tituli singulis eclogis partim praepositi simpliciores (ut in Sat. I, 3. „Sermo secundus incipit.“ in sat. 4. „Tertius sermo.“ etiam lib. II. septima cum superiore nexa.), partim omnino desunt. — Tota codicis facies, litterarum ductus ceteraque indicia saeculum XV. produnt, id quod nota in ipsa charta insita probatur. Folia enim omnia hoc insigne

habent in margine: quod in Naumanni catalogo librorum mss. bibl. Senat. Lips. Tab. ix. anno 1473 tribuitur, unde in extrema illius saeculi parte hunc librum esse scriptum recte colligitur. In Germania esse scriptum, cum alia quaedam indicia probant, tum glossae Germanicae passim immixtae, v. c. I. Sat. I, 55. ciathus: *Ein drinckglass* (ad marg.) v.

53. camera: *ein Korb uss gerte gemat ist.* 104. vappa: *proprie fit gebrochen win.* v. 105. spado: *ein castratus.* herniosus: *ein gebrocher.* 3, 73. tuber: *ein geschwollen fleisch.* — Lectio hujus codicis non admodum probatur. Haud pauca enim insunt menda cum in vocibus vel inscite scriptis et depravatis, vel falso inter se junctis (ut II, 4. 17. Sive spartinus subito) tum in singulis verbis totisque versibus vel omissis vel transpositis. Spatia haud paucis locis vel singulis verbis vel totis versibus vacua relicta scribam exemplaris sui verba male scripta aut obscurata legere non potuisse arguunt. Omnino hic liber non ex antiquo aliquo bonae notae codice sed ex recentiore ac minus laudabili descriptus esse videtur, quod ex prava saepe et male fida lectione colligitur. Nam in describendis libris librarii praeter cetera menda et errores saepe etiam commenta sua pro vera et antiqua lectione substituerunt, quare ut quisque liber est recentissimus, ita plurimas plerumque lectionis varietates exhibet. In ultimis libri II. satiris lectio multo etiam vitiosior et corruptior quam in prioribus. — Ex variis lectionibus nonnullas hic afferre placeat. I. Sat: 1, 14. Quod lassare valent. 48. Forte feras humero. 49. Qui nil portaret. 53. Cur tua plus laudas. 80. At si condoleat. 98. Extremum tempus. 2, 78. Desine sectari matronas. 5, 62. permulta locutus. II. Sat. 1, 12. Cupio, pater optime: vires destituunt. 3, 12. Eupolin Archilocho. 21. Quo faber ille. 191. classem deducere Troia.

4) **Bern. a.** Codex bibliothecae Bernensis nr. 363 membran. in 4° Saec. VIII. exeuntis vel IX. ineuntis, caractere Saxonico minore scriptus (qui a Romano et Gothico hunc secuto multis partibus differt), antiquissimus omnium, quotquot adhuc cogniti sunt. Continet Horatii Carmi-

num libros I—IV. (deficientibus nonnullis carminibus et singulis carminum locis) Epodon lib. Carm. saec. A. poet. (praeter extremam ejus partem a v. 441.) Sermonum Lib. I. sat. 1. 2. 3. usque ad v. 134. in quo deficit. Hunc codicem Alcuini olim fuisse, aut ab ipso scriptum aut ex ipsius exemplari descriptum, Car. Guil. Muellerus amicus, tunc Professor acad. Bernensis, nunc gymnasii Rudolstadt. Director V. Cl. per litteras pridem nobis significavit; Ferd. Hauthalius autem, V. Cl. qui ipse eum manibus tractavit et excerpsit, in Jahni Annal. a. 1838. Vol. 22. pag. 338 sq. a Volcbrechtō quodam, monacho Scotico, scriptum dicit. Equidem mihi persuadere non potui, ab Alcuino, homine eruditissimo, librum innumeris vitiis, non erroris modo, sed turpis ignorantiae paene obrutum, potuisse confici. Ab imperito potius librario, linguae Latinae fere ignaro, e codice non optimaē notae esse descriptum, cum innumera errata, pravae lectiones et voces discerptae falsoque inter se junctae, tum vera vocabulorum portenta arguunt (ex. gr. I. Sat 2, 31 Audi resto pē ptiū: audire est operae pretium. 44. catonus pro calones. 55. Mars sevus pro Marsaeus. 59. quam res tibi an trahit avunde pro: quam res trahit. an tibi abunde. 64. Utilius infaustas ulle pro: Villius in Fausta Sullae. etc.) Hoc codice Orellius usus est, sed paulo negligentius. Ejus lectiones in Lyricis a C. Guil. Muellero accuratissime excerptas idem in extremo Vol. II. ed. secundae a pag. 811—817 exhibuit. F. Hauthalius l. c. varias Artis poet. et Satirarum I, 1. 2. 3. lectiones vulgavit. Sed eum ipsum haud pauca in conferendis verbis fugisse, hic additis ex. gr. iis, quae in Satira 2. omisit, eadem Feae editione adhibita, demonstrabimus. v. 21. nato fugisse fugato. 36. Sic memirat orcunni 39. multā corrupta (vb. dolore voluptas desunt). 41 Hinc se praecipitem. 46. jure omnis. 49. at hic sit. 70. Magno cognatum. 71. conferbuit ira. 73. meliore. 80 Nec magis inter niveos (huic omissum). 83. gestat. apertis. 84. nec si quid. 92. spectes o crus bacchia verum. 100. invideant cur apparet ibi rem. 107. huc similis. 116. brombumque — num inguina. — In compendiis scripturae notabilis illo jam aevo litt. φ pro ae frequentissima; \simeq saepe in textu pro est. σ pro con (σ ferbuit). Ex schedis Muelleri humanitate nobiscum communicatis et vitae brevioris Horatianae huic codici praepositae sed aliunde jam notae varias lectiones dabimus et scripturae ipsius specimen in tabula addita exhibebimus.

Codicum Bernensium saec. X. Nr. 21 et 542, quibus usus est Orellius sub. litt. b. et c., lectiones quasdam excerptas habemus, quas suo tempore proferemus. In nostris autem hos duos numeramus, quos ille in edendis Hor. scriptis non adhibuit:

5) **Brn. c.** codicem bibliothecae Bernensis Nr. 619. membran. in 8vo saec. XI. In sunt Sermonum libri a sat. I, 9. et Epistolae, cum glossis in marginibus adscriptis.

6) **Brn. f.** cod. bibliothecae Bernensis Nr. 327. membran. saec. XII. qui Artem poëticam, Epistolarum et Sermonum libros continet. Descripsit eum cum aliis mss. Bernensibus F. Hauthalius in libro: Seebode Archiv 1829. IV. 56.

7) **Brl. 1.** Codex Berolinensis noster bibliothecae Regiae membran. saec. XII. in 8vo, sign. Nr. 5. scripta Horatii omnia continens praeter sat. I, 1—4, 31. Epist. II, 2, v. 3—216 et Artem poet. Quem in Satiris edendis olim adhibitum plenius descripsimus in Praefatione ad Satirarum Vol. I. p. XCVII—XCIX. Ex ejus lectionibus nonnullas nondum vulgatas hic placet afferre. I. Od. 35, 2. imo extollere. II Od. 3, 2. non secus ac bonis. 4, 7. medio triumpho. 6. 19. fertilis Baccho. 10, 18. citharae tacentem. 15, 10: excludet aestus. III.

Od. 16, 23. castra peto: transfuga. IV. Od. 5, 7. Effulsit populo. Epod. 5, 21. et ossa rapta ab ore. 6, 15. me appetiverit. 7, 16. mentesque percussae. II. Sat. 5, 101. Heres audieris. II. Epist. 1, 3. armis tuearis. 66. Si modo quaedam antiqua nimis. 186. plebecula plaudit.

8) **Brl. 2.** Codex Berolinensis alter bibliothecae Regiae chartaceus in 4to sign. Nr. 9. saec. XV. exeuntis, Horatii Epistolarum librum I. usque ad Epist. 18 v. 86 in 27 foliis scriptum continet, ac praeterea Boethium de disciplina scholarum et Persii Satiras cum scholiis vetustis. Horatianis Epistolis praemissa est Vita quaedam Horatii non alibi reperta, quam adhuc incognitam in Quaestionibus nostris Horat. post Praefationem typis exprimi curavimus. Eam ex vetustiore aliquo exemplari depromptam esse, cum ipsa orationis indoles, qualis grammaticorum esse solet, tum scholia ad marginem ei addita haud indocta probant. Ceterum hunc librum sub finem saec. XV. demum scriptum esse, cum ex aliis indiciis colligimus, tum inde potissimum, quod in glossis inter lineas et in largissimis ad marginem scholiis permulta habet partim ex Acrone partim ex Landini commentariis, qui primum a. 1482 in lucem prodierunt, ad verbum expressa. Scriptura maximam partem pura et emendata manum doctam et diligentem prodit. Textum autem, licet cum ed. Flor. 1482 plurimum convenientem, non ex libro typis expresso, sed ex vetusto aliquo bonae notae codice repetitum esse et propter orthographiae rationem (michi, nichil, Ulixes) et propter singulares aliquot lectiones existimamus, velut 6, 12. metuatne. 63. meminermus. 10, 41. parvo nesciat uti. 43. si minor urget. 13, 17. quae possint oculos. 15, 25. ac credere. 43. intra vilia. 16, 58. placatur. 17, 10. quem natus. 28. quodlibet indutus. 18, 82. ecquid.

9) **Brl. 3.** Codex Berolinensis 3. bibliothecae Regiae chartaceus in Folio, sign. Nr. 30. Horatii Artem poet. continens usque ad v. 462. Litterarum ductus et tota scripturae compendiis et siglis distortae facies saeculo XV. exeunte non vetustiore esse probant. Lectio multis locis corrupta ac vitiosa et ipsa orthographiae ratio (ph. pro v saepius, ut arphum, olipha) scribam indoctum et indiligentem prodit. michi quoque legitur, et nichil. Qaedam tamen propria habet, ut 146. ab interitu Menelai. 273. lepido seponere dictum. 445. vir bonus et sapiens. 447. ambitiosa rescindet; ut ex codice aliquo vetustiore descriptum putem. Scholia multa ad marginem adscripta sunt, sed parvi aestimanda.

10) **Brl. 4.** Codex Berolinensis 4. bibliothecae Regiae chartaceus in Fol. e mscis Diezii sign. Nr. I. in amplo volumine XXIII variorum scriptorum opera partim mscpta, partim typis sub saec. XVI. initium expressa, velut Sedulii carmina, Boethium de consol. philos. et c. complectitur. In his etiam Horatii Artem poet. a pag. 281 cum scholiis ad marginem et glossis inter lineas. Litterarum ductus et scripturae compendia cum Berol. 3. plurimum conveniunt, quare saeculo XV. exeunti et hunc codicem attribuo. Ceterum e codice mscto, non e libro typis expresso transcriptum esse, propria nonnullis locis lectionis indoles probat, ut v. 138. „Quid feret hic dignum tanto promissor hiatu?“ Scriptura in vocibus ipsis pauciora habet errata, sed permulta in litteris, in quibus d et t, f, ph, v saepissime commutantur (v. c. ficium, vidibus, Catmus, nepharius), ut textum ab imperito librario e viva voce dictantis exceptum putes.

11) **Corb.** Varias lectiones in Horatii libros de Arte poet., Epistolas et Satiras e

codice mscto monasterii S. Petri Corbeiensis, sign. R. Nr. 224. collato cum editione Haakiana Schrevelii Lugd. B. 1670. Ex sylloge Burmanniana. Codex deficit in Sat. II, 7, ut ultima Sat. desit. In his lectionibus magnam partem pravis et vitiosis multae tamen singulares insunt. Eas in Satiris nos attulimus, in Epist. L. I. Obbarius. Ex Epist. L. II. et Arte poet. potiores nonnullas hic exhibemus. II. Epist. 1, 35. quotus afferat annus. 53. Laevius in manibus. 97. Suspendit voltum picta. 115. Gestit enim in oculos nummos dimittere. 182. etiam fugat audacem hoc. 215. fastidia ferre superba. — II. Epist. 2, 11. qui volt excludere. 94. Romanis vatibus urbem. 97. Credimus et totidem. 120. Et vehemens liquidus. 137. Expulit a cerebro morbum. 202. ducimus astris. — Ars poet. 12. coeant convicia. 18. flumen Rheni. 46. carminis actor. 91. variari cena. 141. post funera Troiae. 205. sedilia cantu. 225. commendare loquaces. 276. duci nam cena. 408. carmen laudabile. Ceterum collatio Burmanniana et hujus et reliquorum codicum haudquaquam satis accurate facta est, ut in his modo, quae littera scripta indicat, ei fides habenda sit; cetera, de quibus tacet, ex libro typis vulgato, cujus ope collationem instituit, supplere minime tutum duco.

12) **Dess. 1.** Codex 1. bibliothecae Ducalis Dessaviensis membranaceus in Fol. sign. Nr. A. Nostrum esse video hujus codicis, quem ipsi diligenter pervolutavimus, eximiam indolem ac vetustatem nondum satis notam paulo accuratius demonstrare et locum ei debitum inter praestantiores Horatii codices vindicare. Nam qui adhuc ejus opibus in scriptis Horatii edendis usi sunt viri doctissimi, Janius ad Carminum libros, Obbarius ad Epistolas, non ipsi, quod dolendum est, hunc librum in manibus habuerunt, sed lectiones ab aliis inde excerptas modo protulerunt. Quorum prior ille in Praefatione ad Carm. Vol. I. p. IX. X. Happachii descriptionem exhibet, hominis in mscorum veterum lectione parum versati, qui prava aestimatione hunc codicem antiquissimum in saeculum XIV. transfert. Post eum Obbarius V. Cl. lectiones Epistolarum inde excerptas ab Aug. Fuchsio, Lindneri bibliothecarii Dessav. beneficio accepit, cuius descriptionem patrio sermone factam ex Jahni libro (Archiv. cett. 1833. II, 2) in Praef. ad Epist. I. p. V. repetiit, in qua et titulos in prima pagina inscriptos et lacunas in textu paulo accuratius quam apud Janium indicatas videmus. Hoc modo, quod ibi legitur, codicem Anhaltinum Fabricii et hunc Janii Dessav. 1. unum eundemque esse, concedi non potest. Omnino enim alium librum fuisse, quo Fabricius olim sit usus, utriusque codicis lectiones inter se collatae facile declarant (qua de re post in Comm. II. agemus); nec, si verum est, quod Jani in Praef. p. IX. prodidit, et hunc et alterum codicem Dessav. ante C. annos ex Italia Dessaviam esse perlatos, Fabricius iam. a. 1555 hunc librum Anhaltini nomine designare eoque uti poterat. Ceterum hoc quoque animadvertimus, superiorem illam primae paginae inscriptionem: „*liber beatae Mariae virginis sanctique Cypriani episcopi et martiris in Nigeburge*“, pravam saeculi XVI. manum prodere et iis, quae inferius leguntur (l. c. ap. Obbar.), certe centum annis recentiorem esse, quod probatur etiam inferiore inscriptione: *Reparatus* (h. „vel emtus vel renovatus“, Jani.) *anno domini millesimo quadringentesimo septuagesimo*.

Hic ergo codex reverendae vetustatis in Fol. mediocris formae nitide et accurate scriptus, tegumentis nuper corio badio obductis decore indutus, olim male habitus est, ut non solum priora et ultima folia in marginibus lacera sint et scholiorum potissimum scriptura in primis octo foliis et in sex novissimis multo usu tritis negligenterque servatis fere prorsus evanuerit, sed multas quoque lacunas in omni parte habet a Lindnero apud Obbar. paulo accuratius quam ab Happachio apud Janium indicatas. Folia etiam nunc exstant 103, quorum ultimum vitio ligatum, penultimum

esse debet. Scriptorum Hor. antiquior ordo servatus: Carminum libri IV. Ars poet. Epodon lib. Carm. saec. Epistolarum libri II. Sermonum libri II. — Hic codex in membrana maximam partem satis alba ac tenui et utrimque laevigata, passim crassiore et usu multo inquinata scriptus, foliis omnibus fere aequalibus, scripturam ubique aequalem, accuratam, nitidam et valde emendatam prae se fert, quae doctam manum facile prodat. Tota codicis indoles splendidior est, latissimo ex omni parte margine, versibus laxius scriptis in singulis paginis omnibus vicenis ternis, ut et glossis inter lineas et scholiis ad marginem sua spatia essent. Columnae versuum ubique simplices, et in Lyricis, in quibus modo Adonius Sapphico proximo adjungitur. Versus inter lineas stilo impressas scripti, quae binis utrimque lineis perpendicularibus, intra quas litterae versuum initiales pictae, terminantur et stigmatis in extremo margine notantur. Ultima quoque marginis ora linea ex omni parte ducta includitur, puto, quo paginae aequales existerent. Atramentum fuscum propter vetustatem plerumque pallidius. Litterae initiales versuum simplicissimae, eclogarum initiales majores passim nigrae, rarius minio pictae, plerumque omissae. — Titulis eclogae omnino carent, quod ipsum est signum probae et sincerae vetustatis. — Scholia per totum librum in margine et exteriori et interiore permulta, maximam partem ex Acronis et Porphyrii commentariis excerpta, ita tamen, ut nonnulla etiam propria afferant, quae nec apud illos nec in Cruquii scholiis leguntur. Quaedam inde excerpta in Comm. II. dabimus. Etiam vocabula Graeca litteris majoribus rectissime scripta in scholiis apparent, ut Epod. 5, 65. **IIPICTOPIA**. Passim recentior manus quaedam appinxit, sed rarius. Permultis autem locis haec scholia usu et vetustate ita abstersa et detrita sunt, ut legi jam non possint. — **Glossae** per omnes paginas in vocibus singulis superscriptae una cum scholiis eandem plane scripturae indolem aetatemque atque ipsi versus produnt, eodem quoque atramento scriptae, ut ab uno eodemque scriba per totum codicem versibus additae esse videantur. —

Hujus codicis cum tota scripturae indoles, tum singuli litterarum ductus, compendia scribendi et diphthongorum usus frequens saeculum decimum certissime indicant. Scriptura rotunda magis quam angulosa, nec Longobardica est, ut apud Janium legitur, sed recta Romana quae proprie dicitur. Litterae longiores f. f. r. et supra et infra lineam paululum productae, quae consuetudo fuit illius aetatis. Diphthongi ae et oe cum siglo æ frequentissimae, antiquissimo usu, qui paulatim demum in e et e transiit. f longum ubique, s finale nusquam, quod saec. XI. usurpari coepit. i purum semper (non *l* vel *i*) u ubique, non v; r ubique, non z; d ubique, non *ð* (quod licet in scriptura Saxonica prius frequentatum, in minuscule Romana saec. XI. demum in usum venit). & siglum in vocum initio, medio, fine (ut &iam, p&eo, st&), est vel *c̄*. plerumque, (÷ ÷ pro est, rarius) con vel *c̄* (com), nusquam o vel 9: h (ha) m (ma): haec omnia saeculi decimi usum incorruptum declarant. Litterae majores passim in medio versu, adeo singulis vocibus immixtae apparent (ut I Sat. 4. 105. Ut fugerem Exemplis — I. Ep. 7, 52. philippi; 42. herbae. — Interpunctionis signa sunt: punctum, colon (:) semicolon (;) interrogandi signum (⁂) punctum minus (·) pro commate. — Orthographia vocum antiqua et recta plerumque. Scribitur: Juppiter, Maecenas (raro Mecenas) caena, caelum, haeres, (heres) caelebs, caetera (cetera), obscenus, loetum, Bachus, Apulus, milia, baca, belua, pelex, sucus, artus, litus (littora), quicquid, quicquam, neququam, umquam, numquam, cumque, quattuor, percontor, sepulchrum; vultus, vulgus (voltus, volgo rarius) urgere (arguere rarius); littera p inter mn, ms, mt, plerumque inserta (dampno, hiemps, sumptus); litterae in compositis plerumque non coalescunt (inpune, inmiscere, subsuissit, conlaudem) ii fere contractae (obicit, inicit, deicit, Bais) i et y, c et t in

vocibus rarius commutatae (ymber, tygres, vicium) — Lectio hujus codicis plerumque proba, sincera et emendata, paucissima habet vitia negligentiae, ut in optimis et limpidissimis Horatianae lectionis fontibus hic liber recte numeretur. Ex iis quae propria habet, nonnulla afferam. I, Od. 12, 21. neque te transibo. I, Sat. 1, 121. verbum non amplius ullum. 2, 24. in contraria tendunt. 33. venas inflabit. 4, 109. atque Balbus inops. 5, 54. Contulerint lites. 6, 11. multis et honoribus auctos. 41. meus quod erat pater. II, Sat. 3, 48. Insaniposuerunt. 8, 22. quas Maecenas. I, Epist. 10, 39. qui pauperiem fugiens. 11, 9. obliviscendus et ipsis. 18, 91. (Potores bibuli media de nocte Falerni.) hic v. deest, et in cod. Morell. In Lips. 1. 2. ad marginem adscriptus. 19, 12. Quod si quis. 24. numerosque animosque secutus. II, Epist. 2, 168. aliter putet. 175. Sed quia. Ars poet. 363. vult haec sub luce videri.

13) **Dess. 2.** Codex 2. bibliothecae Ducalis Dessaviensis membran. in 8vo maj. sign. Nr. B. recens ligatus tegumentis corio badio obductis; idem est, cujus lectionibus Jani (Proleg. p. X) et Obbarius (Praef. ad Epist. p. VII.) usi sunt. 69 folia habet, quorum ultima viginti situ et putredine partim exesa, ut tamen textus maxima ex parte servatus sit. Folia non satis inter se aequalia hispida et scabras habent frontes; membrana sordidior omninoque inculta facie, in priore libri parte crassior est, in altera tenuior. In primae paginae, quae Od. I, 1 et 2 continet, summo margine inscriptio legitur: *Oracii Flacci*: in inferiore parte post verba quaedam non satis plana et explicita: *Liber mag. etc.*, minutis litteris titulus exstat: *Oratii carminum lib. primus*. — Hic codex una eademque manu ab initio usque ad finem scriptus opera Horatii omnia continet hoc ordine: Carminum libri IV. Epodon lib. Carm. saec. Ars. poet. Sermorum libri II. Epistolarum libri II. Paginae in Carminibus et Epodis duplices habent versuum columnas, in Sermonibus et Epistolis simplices. Versus in singulis paginis 44 (secundum stigmatum ad marginem foliorum numerum) scripti sunt inter lineas stilo leviter ductas et parum expressas, ut fere evanescent, clausas utrimque binis lineis perpendicularibus, quibus litterae initiales includuntur. Atramentum paene fuscum, ut in vetustis mscis. Titulis eclogae omnes carent praeter Epistolas, quae fere minio pictos a posteriore manu habent titulos. In Arte poet. a recentiore manu superser. „*Oracius de poesi et poetis*.“ In Sermonum lib. I. *Liber sermonum oracii*. Litterae eclogarum initiales partim minio, partim atramento pictae. Litterae versuum initiales a textu distantes brevioris et simplicioris formae praeseferunt. — Scholia et glossae ad Artem poet. plures, ad Epistolas nonnullae, ad Satiras perpaucae tum vetustiore, tum recentiore manu scriptae; ad Lyrica omnino desunt. — Scriptura huius codicis, quam minusculam Gothicam dicunt, non ornata illa quidem nec elegans, sed plana tamen ubique et explicita, satis quidem conferta et minuta, ita tamen, ut legi commode possit. Tota eius species et indoles, angulosi litterarum ductus et singula observata in litteris et compendiis scripturae, saeculi XIII. initio hunc codicem scriptum esse declarant. Non tantum quidem scripturae facies a codicibus saeculo XII, praesertim ultima eius parte scriptis distat, ut non pleraque cum iis communia habeat, adeoque difficilis saepe fiat de certis aetatis terminis judicatio. Sed quae singula in priore aetate reperta transitus ad posteriorem indicia sunt, ea coniuncta demum si reperiuntur, insequentis aevi indolem patefaciunt. Sic in nostro codice e simplex (q̄ rarius) pro ae, oe fere ubique usurpatum, ut æ siglum nusquam, ae et oe rarissime appareant; qui mos saec. XII. iam inductus, saec. XIII. demum invaluit. Sic littera i duplicata accentu in hoc cod. plerumque notatur (ut *otii. Claudii, Caprii, Ennii, victis, supplicis* cett) quod saec. XI. fieri coepit, saec. XII. frequentius; sed i simplex quoque sic notatum (*tma, anima, albi*) saec. XIII. consuetudinem jam indicat. Item δ rotun-

dum ubique, non d; 9 siglum pro con, quod saec. XIII. frequentius, priore aetate fere us finale denotat. 1 siglum pro & semper, et in compositis adhibitum (*veni*, *mou*, *hab* pro etenim, movet, habet); siglum ÷ pro est etiam usu venit, sed rarius. f longum ex antiquo superioris aetatis usu plerumque servatum, et in fine vocum, ubi s rotundum rarius et supra lineam elatum (ut *comēs*) usu vetusto. 1 quoque littera ubique, non r, quae vulgaris est saec. XIII. Ex his omnibus indiciis (etiam lineas stilo ductas, non cerussa vel colore pictas si addimus, quae a saec. XIII. frequentari coeperunt) ad initia saeculi XIII. hunc codicem pertinere, certe colligitur. — Interpunctio simplicissima; praeter punctum una fere distinctio (r) quae pro commate, colo, interrogandi signo (raro r) valet. — Orthographia vocum in multis antiquam rationem sequitur, velut milia, pelex, sucus, belua, carta, artus (pro arctus), Bachus, set pro sed, (saepe); in multis prava et inconstans; praecipue in littera h addenda, vel omittenda mira temeritas, ut in commutandis litteris c et t, i et y. Sed mira constantia in servandis con et in ante b, p, e. (Adeo *Canpanis Inliricis, Ponpejo, Enpedocles*), in inserenda p inter mn, ms, mt et in euicienda i in compositis: abicit, obicit, inicit, deicit. — Lectio huius codicis non plane indoctum quidem, sed minus diligentem librarium prodit; in Sermonibus et Epistolis aliquanto rectior et emendatior quam in Lyricis. Sed ea tamen minus casta et pura quam in antiquioribus. Legitur enim v. c. cantatoribus pro cantoribus, deprehendi pro deprendi, amicia pro amicitia, summovisses pro summosses, expectabo pro exspecto, interrogat pro rogat, inquit pro quatit (I. Od. 16, 5). Voces haud raro omissae, interdum additae vel pravo ordine scriptae, saepius etiam correctae. Lectiones memorabiles nonnullas hic afferre liceat. III. Od. 7, 22. voces spernit. 14, 8. simplice vita. IV. 6, 38. noctilucam. Epod. 1, 26. nitantur mea. 2, 5. classico ut miles truci. 5, 37. Exsucta uti. 13, 9. et fide mercuriali. I. Sat. 2, 50. munifico esse decet. 4, 25. media erue turba. 26. Aut ab avaritia II. Sat. 1, 71. in secreta remorat. 3, 35. sapientem crescere barbam. I. Epist. 16, 49. renuitque negatque Sabellus. A. poet. 9. fictoribus. 220. vilem cantavit ob hircum. 289. non virtute.

14) **Dess. 3.** Codex 3. bibliothecae Ducalis Dessaviensis membran. in 8vo min. sign. Nr. C. tegumentis alba membrana obductis, cujus lectionibus Obbarius est usus (v. Praef. Epist. p. IX.). 55 foliis constat, quorum primum mutilum est, reliqua integra, margine satis amplo, in quo passim scholia quaedam vel argumenta eclogarum vel singulas sententias illustrantia adscripta, etiam glossae inter lineas passim, non ita frequentes. Membrana plerumque alba et satis tenuis. Indicia vel patriae vel aetatis vel possessoris omnino desunt. — Hic codex una eademque manu ab initio usque ad finem scriptus Artem poet. Satiras et Epistolas modo continet, nec eas integras. Praemittitur Ars poet. cujus initium mutilum. Sequuntur Sermones, uno libro juncti sub titulo: *Incipit liber Sermonum oratii*; deficiente parte satirae 4. libri I. v. 43 — 96 (folio uno inter f. 17 — 18), tum majore parte libri II. a Sat. 3, 181 — 8, 33. Eas excipiunt Epistolae uno libro junctae sub tit. *Incipit liber Epistolarum*, sed ipsae mutilae, deficientibus locis Ep. I. 2, 39 — ep. 12, 15 et Ep. II. 1, 172 — ep. 2, 8. Paginae omnes simplices habent versuum columnas. Versus in singulis paginis 27, secundum stigmatum numerum ad marginem foliorum, scripti sunt inter lineas stilo ductas et impressas, clausas utrimque binis lineis perpendicularibus, litteris tamen initialibus proxime cum textu connexis, per quas omnes in singulis paginis linea rubra descendit. Atramentum paene fuscum, ut in vetustis mscis. Litterae eclogarum initiales omnes minio pictae. Tituli pauci, a posteriore manu minio scripti in Sat. I. 1. 2. 3. 4. et 9. praepositi; in reliquis et Satiris et Epistolis plerisque desunt. — Scriptura hujus cod. brevior et pinguior,

etsi non ornata, plana tamen et explicita, formam illius aevi quadratam et angulosam minus prae se fert, sed manum levem atque exercitatam prodit, litteris paullulum inclinatis et ad nostram consuetudinem magis accedentibus. Tota ejus facies et indoles, litterarum cum majorum tum minorum figura, sigla et compendia scribendi et cetera indicia in saeculi XII, altera parte hunc librum scriptum esse declarant. Illius aetatis usum prodit accentus litterae *i* duplicatae passim infixus (*viciis*), multo tamen rarius quam in Dess. 2, nec unquam in *i* simplici: tum e simplex pro *ae*, *oe* fere ubique, *æ* siglum rarius (II Epist. 2, 12. *ære*). *ð* et *d* promiscue usurpatae; *r* ubique, non *z*, quod saec. XIII in usu fuit, *f* longum ubique, etiam in fine vocum, ubi tamen saepius *s* supra lineam elatum (*res*, *leges*, *istis*) more saec. XI. et XII. frequenti. Inter sigla 7 (non *ε*) pro *et*, *↪* pro *est*, *¶* pro *enim*, antiquo usu; 9 pro *con*, sub finem illius saeculi. — Interpunctio simplicior, in medio versu rara. punctum majus; tum pro *colo* et *commate* punctum minus (*·*) signum interrogandi (*?*). Singulari modo in fine versuum plerumque signum minoris distinctionis (*ρ*) positum ut in Dresd. 1. (nr. 17). — Orthographia vocum plerumque cum probato veterum codd. usu convenit, velut *milia*, *sucus*, *belua*, *bachus*, *percontor*, *umquam*, *numquam*, *quicquid*, *quicquam*, *di*, *dis*, *Terenti*, *Acci*, *Bais*, *obicis*, *inicio*, *deicio*, *isdem*, *haut*, *Lucili*, *exul*, *expecto*, *expes*, *sumptus*, *tempno*, *dampnum* cett. sed etiam *michi*, *nichil*, *archana*, *Jupiter*. Accus. III. decl. in *es* semper. — Lectio hujus codicis maximam partem recta et pura, librarium satis doctum et diligentem prodit. Vocabula passim omissa, vel alieno loco posita vel depravata, sed rarius. Omnino hic codex e bono et vetusto exemplari videtur esse descriptus, ut in praestantioribus habendus sit. Memorabiles aliquot lectiones notavimus. I. Sat. 1, 40. dum non sit te dicio. 55. de magno flumine. 60. amittet in undis. 76. Invigilare. 10, 91. discipularum — catervas. II Sat. 8, 39. Invertunt aliis vasis. I. Epist. 1, 19. rebus supponere conor. II. Epist. 2, 63. Quid dem quandoquidem renuis.

15) **Dorv. 1.** Codex msc. D'Orvillii vetustissimus, saeculi X. scholiis ad marginem instructus, cujus lectiones ad editionem c. not. varior. Lugd. Bat. 1663 (Schrevelii) collatas suppeditavit nobis Sylloge Burmanniana biblioth. Regiae Berolinensis (v. Praefationem nostram ad Hor. Sat. Vol. I. p. C.) Hic liber Horatii opera omnia videtur esse complexus, praeter Epod. 1. — 15, quorum lectiones apud Burm. certe desunt. Ceterum hac de collatione idem putamus statuendum esse, quod de collatione codicis Corbej. (supra nr. 11.). E lectionis varietate haec notavimus: I. Od. 11, 7. diffugit invida. 12, 15. et terram. 18, 15. Extollens. III. 4, 38. reddidit oppidis. IV, 4, 36. Indecorant. II Sat. 4, 39. conviva reponit. 5, 24. non si vafer I. Epist. 7, 51. proprios resecantem. II. Epist. 2, 154. rationibus isdem. A. poet. 264. Sed data.

16) **Dorv. 2.** Alter cod. msc. D'Orvillii, nitide scriptus, saeculi XIII, cum eadem edit. collatus, cujus lectiones ad omnia Hor. opera pertinentes praeter Epod. 1 — 15 eadem sylloge Burm. nobis exhibuit. Utriusque libri vir doctissimus mentionem facit in notis ad Charit. III, 7. IV, 3., primi illius ad I, 1. VII, 3. E lectionibus hujus codicis hasce notavimus: I. Od. 3, 36. Perrupitque. 12, 31. dii sic voluere. 14, 9. nec di. 18, 15. Extollens. II. 4, 7. medio triumpho. III. 4, 38. addidit oppidis. Epod. 17, 64. suppetas cruciatibus. II. Epist. 1, 181. reducet. 226. eo fore venturum. 2, 211. fis. antecedente senecta. A. poet. 8. Pinguuntur species. 12. Non tamen ut. 20. enatet. 238. Pythias eunucho. 268. laudes merui. 282. in vim. 289. clarisque.

17) **Drd. 1.** Codex 1. bibliothecae Regiae Dresdensis membranaceus, in 8vo maj. corio badio tectus et eleganter ligatus, sign. D. 137. Folia 1. et 2. praefixa indices habent eclogarum a recentiore manu male scriptos. In pagina aversa haec leguntur: *Ex bibliotheca Reverendiss. Amed. Canonici Bononiensis Henr. Jonath. Clodig Bibl. Regiae et Electorali Praefectus comparavit 1755.* Hic liber 84 foliis constans, sed lacunis a fol. 41 — 60 et 79 — 82 a recentiore manu suppletis opera Horatii omnia continet hoc ordine: Odarum lib. I — IV. Epodon lib. Carmen saec. Ars poetica. Sequuntur Epistolae fol. 41 — 60 a recentiore manu scriptae. Tum Sat. I, 1. (fol. 61 averso) — II Sat. 4, 25. Lacuna inde usque ad II. Sat. 7, 71 eadem recent. manu suppleta. Reliqua a Sat. II, 7, 72 — Sat. 8 extr. in folio 84. Membrana hujus codicis propter vetustatem et usum fusca et sordida. Scriptura minuta, sed satis elegans, accurata et aequalis, litterarum ductu anguloso et ipsa litterarum forma et compendiis siglisque saeculum XII. prodit, cui codex attribuitur. Lineae transversae per omnes paginas stilo ductae, utrimque binis lineis perpendicularibus terminatae, versus in singulis paginis 46 includunt, columnis versuum fere simplicibus, rarius in paginis aliquot Epodon duplicibus. Atramentum e nigro fuscum. Litterae initiales versuum omnes nigrae, sed eclogarum rubro, viridi, coeruleo colore pictae. Glossa inter lineas satis frequens et scholia haud pauca ad marginem adscripta, partim eandem quam textus, aetatem ac fere eandem manum prae se ferunt, partim recentiora varias et manus et aetates produnt. Tituli singulis libris et eclogis plerisque, non omnibus, a recentiore manu litteris uncialibus, pallido atramento, et in supplementis praescripti. Litterarum initialium columnae a textu aliquantum distantes simplicem uncialium illius aetatis ductum habent. Litterae minores quadratae et angulosae. r et f infra lineam nusquam descendunt. ð rotundum plerumque, d rarius. r et z promiscue. f longum et in fine vocum, saepius tamen s in fine et s superscriptum (sis). u littera ubique, non v. s finale passim productum (u) et m, hoc modo (m) —. Litterae majores passim verbis immiscentur, qui mos ad saec. XII. usque in mss. reperitur (deorum, uideri). Duplex e plerumque accentu notatum (abii, alii, uicis, propriis) simplex e rarius. ae et oe ubique per e, rarius e, & fere nusquam. Numeri passim signis notati, IIII. pro quatuor. — Compendia scribendi eadem fere, quae in aliis mss. ejus saeculi. & pro et. e, ÷ pro est, et in scholiis. o pro con, siglo 9 vetustius. — Interpunctionis signa punctum majus et minus; semicolon (;) frequens, praecipue post singulos versus, distinguendi causa, ut in Dess. 3 (nr. 14). Signum interrog. vulgare (?) — Orthographia vocum saeculi XII. exeuntis est. Accusativi tert. declinationis in es semper, in is fere nunquam terminantur. u post v, non o (vultis, Vulcanus, vulnus). Jupiter plerumque, Juppiter raro. quicquid, quicquam, umquam, numquam, cumque, tantundem, milia, nummus, succus, carta, urget, ungit, percunctor (raropercontor), jucundus (jocundus in Epodis), thura, sepulcrum (— chrum rarius), nequiquam, belua, totiens, litus, littora et litora, Affri, Affrica, haud et haut, velut et velud, Appi, di, dis, et Appii, Claudii, dii. Litterae i et y temere confunduntur: hyemps, tybia, Tyberis, Ylion, yambus, egyda, pelyon, hyrcus, cyclops, sisiphus, lide, lyde, licus, lycus. Littera h temere addita vel ommissa, praecipue in nom. propr: protheus semper, nothus pro notus, hora pro ora, horchus pro orcus, honus, holus, habunde, archa, archana, cohercet, michi, nichil (semper), contra actenus pro hactenus. j littera ante i plerumque ejecta, obiciebat, iniciat, deicere, proicere. contra p inter mn, ms, mt plerumque insertum: tempno, dampnum, hyemps, emptor, sumptus. Littera m ante b, p, m, n, in n mutatur: menbra, membrana, rhonbus, lonbos (pro lumbos) inpar, inperium, inpetus, inportunus, inpello, inpudens, sin-

plex, conpesco, conpono, conparo, conpos, conmoda, conmotus, inmiscere, sonnus, columnae, autunnus, annis (pro annis), alunnus et alumpnus (pro alumnus). Haec quidem constantissime, ut in nullo fere codice, sed syllabae con et in ante l et r coalescunt: illatus, collatus, illapsus, illaqueatus, illidere, illinere, collocat, corrigo, irriguus, cett. Accusativi nominum Graecorum in m plerumque terminantur: Lidem, Tanaim. — Haec orthographiae ratio omnino praeter saeculi illius usum etiam pronunciationem Italicam vocum Latinarum prodit, ut vel ex his: michi, nichil, orchus, sonnus, columnae, autonus, lonbos, archa, archanum, codicem in Italia esse scriptum, recte colligi possit. Plurima scripturae vitia, praecipue in nominibus propriis, et in hoc et in aliis codicibus inde exorta esse videntur, quod librarii indocti et imperiti plerumque verba non ex scripto exemplari descripserunt, sed viva voce dictata calamo exceperunt. — Ceterum lectio hujus codicis librarium cautum et diligentem prodit. Non enim multa vitia nec graviora insunt, praeter frequentes vocum transpositiones, quibus metrum saepe evertitur. Memorabiles tamen lectiones haud paucae insunt, e quibus has notamus: I. Od. 4, 3. aut arator igne. 7, 32. Cras ingens intrabimus aequor. 13, 2. roseam et cerea. 17, 19. disces laborantes. 18, 15. Extollens. 22, 19. mundi et nebulae. 26, 5. Quid mitridatem. 10. prosint honores. II. Od. 3, 11. quo et obliquo. 4, 7. medio triumpho. 6, 19. fertilis Baccho. 12, 18. certare loco. 21. Non tu quae tenuit. 15, 10. excludet aestus. 20, 1. non tenui. 3. in terra morabor. III, 2, 22. temptat iter via. 21, 10. negligit. IV, 5, 31. ad vina venit. 9, 31. silebo. 13, 8. pulchris incubat. Epod. 2, 44. sub adventu viri. 5, 3. aut quid omnium. 23. rapta ab ore. 7, 16. mentesque percussae. 13, 10. levare duris. 14, 14. oppressam Iliion. I. Sat. 2, 122. cum jussa venire est. II. Sat. 2, 123. culpa potare (vel cuppa superscr.) Ars poet. 109. aut propellit. 286. nec nimium.

Supplementa hujus codicis, quae Epistolas praeter Artem poet. omnes et Satirarum libri II. exiguam partem complectuntur, in catalogo bibliothecae Dresd. a Falkensteinio, V. Cl. edito, ad Saec. XIV. referuntur. Cujus viri eruditissimi nec non ejus, qui ante ipsum bibliothecae Regiae praefuit, Eberti auctoritati etsi plurimum, ut par est, tribuo, pace tamen eorum dubitationem proferre liceat de tali vetustate apud nos exortam cum propter totam scripturae indolem ad recentioris aetatis consuetudinem accedentem, quae manum Italicam facilem et exercitatum prodit, litteris inclinatis per lineolas ductas inter se cohaerentibus, tum praecipue propter litteram i non accentu (quod a saeculo XII. extremo in usum venit) sed puncto ubique notatam, qui mos saeculo XV. demum prorsus invaluit, ut aetatem saeculo XIV paulo inferiorem his supplementis tribuerim. — Verum tamen librarium non exemplari typis expresso, sed codice msc. vetusto aliquo esse usum, singulares lectiones haud raro immixtae produnt, ut I. Ep. 10, 13. ponendaeque domus. 15, 41. nil vulva dulcius ampla. 18, 40. volet ipse. 20, 18. alba senectus. II. Ep. 2, 76. meditare sonoros. 114. intra penetralia. 120. simillimus auro. Sed vitia etiam innumeris haec supplementa laborant, et librarium produnt indoctum et indiligentem. — Lectio impura frequenter et corrupta, ut II. Sat. 6, 14. pingue peccatum domino. — Vocabula crebro omissa vel addita vel transposita. Scriptura non inter lineas transversas facta, quare versus in singulis paginis non pari numero, 34 — 36 in Epistolis, 40 — 44 in Sat. lib. II. Sed tamen versus binis lineis perpendicularibus stilo ductis includuntur. Scriptura habet sigla haud pauca etiam prioris aetatis, fortasse ex imitatione codicis unde manavit, ut ē vel ↗ est, 4 rum, f; sed, ff enim, & et, in compositis quoque, ut par&, etc. Orthographia inaequalis: Ulyxes et Ulysses, Juppiter, Jupiter, milia, bais, phama phanum. —

18) **Drd. 2.** Codex 2. bibliothecae Regiae Dresdensis membranaceus in 4to min. saec. XV. sign. D. 138. 124 foliis constans, Hor. opera continethoc ordine: Odarum libros IV. Epodon lib. Carmen saec. Artem poet. Serm. Lib. I, II. in quo finitur, omissis Epistolis. Scriptura in membrana tenui candidissimaque satis munda, aequalis et elegans, litteris initialibus eclogarum rubro vel coeruleo colore pictis, librorum etiam auratis, titulis roseo pigmento in singulis eclogis inscriptis. — Atramentum pallidum non nostrae aetatis. — Versus in singulis paginis 27, inter lineas coloratas pallide fuscas, duplici utrimque linea perpendiculari terminatas. De hujus codicis aetate dubitari nequit, nam in fine Epodon post carmen saec. triplici inscriptione litteris uncialibus, mediis et minimis legitur: *Epodon explicit MCCCCLXXX. die XX. mensis Januarii per me Bartolomeum Squaram filium domini Augustini Squara. Amen. Laus deo.* Sequitur Ars poet. Unum C in his singulis inscriptionibus deletum, scilicet, ut vetustior codex esse videretur, fraude manifesta. Codex simplici membrana tectus. In prima pagina legitur: *Polycarpus Bauer. a. 1681. d. 10. Julii.* Post Epodon lib. subscripsit *Kartovius a Sahrzen. a. 1745.* In bibliotheca Bruehliana olim fuit. Scholia glossaeque non insunt. Tituli in lyricis simplices, addita semper metri definitione, ut: *Ad puerum suum Dicolos tetraastrophos.* Sermones titulis carent. — Orthographia vocum nec emendata nec satis constans hunc librum ex saeculi XII. vel XIII. codice aliquo descriptum esse probabile facit. e pro ae, oe ubique. i vel purum, vel accentu notatum í, passim etiam puncto, i. i pro y fere semper. h temere additum vel omissum, (caribdis, archana, thure, hora pro ora, carta, corda, coturnus) s et ss promiscue (thesalus, pegassus, venussie) Cui initio versus saepe pro qui. Voces num, nunc, non, hoc, hec, nil, nihil saepe commutatae. Accusativi III. decl. in es plerumque, in Lyricis passim in is terminati. Accus. vocum Graecarum fere in m (Panthoidem, Pholoem, arctom) p inter mn, ms, mt semper insertum, (dampnum; sumpsit, emptus). Praeterea Juppiter, Bachus, quicquid, percunctator, vulnus, vulgus, quicumque, Affris, littus et litus, vicium, dii, diis, ingenii, Attii etc. Sigla illius aetatis, 9 pro con, 7 pro et, in compositis quoque (am7) ~ pro est, rarius. Littera Z expressa per c (orice, gacis) vel x (bixantia) vel z (zonis). — Interpunctio rarissima: punctum, colon (:), semicolon (;), interrog. signum, comma nusquam. — Lectio in nitida scriptura vitiosissima, in Satiris et Arte poet. magis etiam quam in Lyricis. Voces frequenter omissae vel transpositae, saepius etiam depravatae: acertus pr. acervus, frumenti pro frumenti, quature fines viveni pro: naturae fines viventi. at suave est. . tollere. (deest: ex magno) Singula verba totique versus haud raro desunt, vel tacite, culpa librarii, vel spatii ad supplendum relictis, propter exemplaris propositi obscuritatem. Nihil eo secius permultas habet bonas et singulares lectiones, easque cum textu ed. Flor. 1482 crebro (sed non semper) convenientes. I. Od. 1, 33. Euterpe prohibet. 4, 12. hedos. 16. fabulaeque inanes (al. manes adscr.) 5, 4. flavas-comas. 12, 3. recinat. 26, 5. quid mitridatem. 35, 2. Potens vel imo. II. Od. 12, 21. Non tu quae. 25. fragantia (Flor.) III. Od. 4, 38. addidit oppidis. 14, 10. o puellae. 24, 10. trahunt domus. IV. Od. 3, 16. torqueor invido (Flor.) 6, 38. noctilucam. 8, 4. neque turpissima (Flor.)¹⁾ 15, 14. flammaque et imperi (Flor.) Epod 1, 21. ut adsit consilii (Flor.) 2, 65. divitis examen. 4, 1. sortita obtigit. 5, 1.

1) Od. 12. Memorabilem hic codex inscriptionem offert: Ad Virgilium medicum, in nullo mscto, quantum quidem scimus, adhuc repertam, praeterquam in glossa codicis V. saec. XII. apud Vanderb. ubi notatum est: *Virgilium fuisse negotiatorem et medicum Neronum.* Qua de re v. Weberum disputantem in libro: *Horaz als Mensch* etc. p. 231. Not.

quisquis-regis. 57 irrideant-latent (Flor.) 9, 8. ustis navalibus (Flor.) 11, 17. allevantia (Flor.) 28. renidentis (Flor.) 12, 3. nec vatis (Flor. nec naris) 13, 18. dulcibus eloquiis (Flor.) 16, 1. jam atteritur (Flor.) 33. flavos timeant (fulvos Flor.) 17, 68. optat supremo (superno Flor.) I. Sat. 2, 129. ne pallida (ve p. Flor.) Ars poet. 129. carmen formabis in actus. Tituli a Flor. omnino differunt.

19) **Drd. 3.** Codex 3. bibliothecae Regiae Dresdensis chartaceus in Fol. maj. sign. D. 139. saec. XV. exeuntis, firmiter ligatus, corio badio tectus scutulisque aeneis munitus, 142 foliis constans scripta Horatii omnia continet, hoc ordine: Odarum libros IV. Epodon lib. Carm. saec. Epist. L. I. II. Sermonum Lib. I. II. Postremo, foliis puris aliquot interpositis, Artempoet. Versus in singulis paginis 30, scripti inter lineas stilo ductas, binis utrimque lineis perpendicularibus terminatas. Litterae eclogarum rubrae, versuum initiales minio notatae. Tituli litteris uncialibus in eclogis superscripti pigmento purpureo, quali hodie utimur, recentiore manu produnt, eandem quae varias lectiones e quatuor libris mss. per totum hunc codicem eodem pigmento adscripsit, non puto Georgii Fabricii, cujus hic liber olim fuisse dicitur; non enim saeculi XVI, in quo ille vixit, sed saec. XVIII potius scripturam ostendunt. Ceterum nec scholiis nec glossis in ulla parte hic liber instructus. Insigne quoddam in omnibus hujus libri foliis conspicuum, quod in Naumanni catalogo librorum mss. tribuitur, in altera saec. XV. parte hunc librum scriptum esse, certissime declarat. Praefixa est huic libro membrana edictum Joannis Stur-Sapidum odas Horatianas explicare velle indicat. — ductu, plana quidem, non elegans, pro saeculi illius turpata. In litterarum majorum ductu mira varietas. In minoribus litteris i passim, sed rarius, puncto notatum, i (non í) : plerumque, et r. pro z interdum c (Clacomenis). Interpunctio fere nulla. Punctum minus (·) passim, sed rarius, non aliud. Verba parenthesi inclusa in uno hoc codice aliquot locis reperimus, nam parenthesis signum in antiquioribus libris nusquam apparet. Orthographia vocum librarium exemplari saec. XII. vel XIII. usum esse probat. Littera e pro ae, oe ubique (Mecenas) i pro y semper (Sisiphus, Lide, Lidia). Littera h temere addita vel omissa (holus, horchus, archana, mihi, nihil (non michi, nichil) thaurus, cathinus, thura, haure (pro aure) sed pulcer, pulcre, corda (chorda) corus (chorus) coturnus. s post x plerumque omissum (exul, extractus, expecto) p inter mn, ms, mt insertum (contempno, sompnus, ampnis, columpna, sumpsit, hiemps, temptat, sumptus). In compos. pro ii fere i (obiciebat, inicit, deicere, proicere. Accusativi III. decl. frequenter in is, non tamen certa lege, nec constanter. quom pro cum saepe; vult, vulnus, vulgus semper. Praeterea: Jupiter, quicquid, quicquam, umquam, pelex, sucus, milia, urget, ungit, percontor, Ulixes, Affer, Affrica, dii, diis, ingenii cett. Lectio hujus codicis, etsi non ubique recta et emendata, versibus passim vel totis vel dimidiis omissis, verbis singularis vel omissis vel transpositis, rarius depravata, non tamen, pro illa praesertim aetate, spernenda, sed satis bona et proba, nonnulla propria offert, ut I. Od. 1, 7. turma Quiritium. 27. Seu visa est oculis. 36. Vertice sidera. 3, 7. Reddes incolumem. 26. Perrupitque Acheronta. 4, 8. visit officinas. 9, 1. stat nive. 13, 6. Quanta parte (ut conjecit N. Heinsius.) 17, 19. Disces laborantes. 21, 19. totidem extollite. 30, 7. juvenus. II. Od. 8, 8. cineres apertos. IV. Od. 2, 23. Aureos deducit. Epod. 3, 11. alligaturum juga 7, 16. mentesque percussae. I. Sat. 1, 87. Si nemo praestat. 4, 11. quod tollere pos-

ses. 139. Includo cartis. 5, 6. nimis est gravis. 49. pila est lippis. 8, 27. dividere moribus agnam. II. Sat. 3, 1. Si raro scribes. 7, 60. Quo te peccati demisit. I. Epist. 1, 10. Nunc utique. 7, 64. Vultei deinde Philippus. 16, 18. Laudamus jampridem. II. Ep. 1, 149. verti coepit jocus. 2, 114. intra penetralia. Art poet. 2. includere plumas. 139. Parturiunt montes. 304. Non tanti est.

20) **Drd. a. f. l. m.** Collatio Dresdensis a. f. l. m. quam sub uno numero completimur Ad marginem codicis Dresd. 3. nr 19. modo descripti quatuor librorum mscorum variae lectiones pigmento purpureo a manu recentiore, saeculi XVIII. ut puto, satis plane et dilucide adscriptae sunt. Notantur litteris A, a: F, f: L, l: M, m: modo majore, modo minore littera promiscue, sed utraque eundem codicem indicante. Unde hi codices, qua aetate, qua forma et habitu, non memoratur.

Drd. a. Collatio Dresd. a. Codicis a. lectiones ceteris frequentiores ad omnia Hor. scripta pertinent. Odarum tituli quoque in Dresd. 3. ex hoc codice a. desumpti, probabiliter etiam tituli in Sermonibus et Epistolis inscripti. Codex a. quamquam non ita vetustus esse videtur (nam legitur in eo Ulyssaei. I. Od. 6. et al.) bonas tamen et proprias lectiones haud paucas affert, e quibus notamus: I. Od. 12, 50. Caesaris fato data. II, 8, 24. cura maritos. 17, 13. Nec me Chimerae. 18, 3. Nectrabes. III, 27, 17. trepidat tumultu. Epod. 1, 26. Aratra nectantur meis. 5, 3. aut quid omnium. 16, 60. Ulyssaei. Carm. saec. 27. Terminus servat. I. Sat. 10, 21. causas exsudat. 68. fato delatus. II. Sat. 3, 157. peream verapinis. 5, 11. aliquid privum. I. Ep. 2, 65. pellem laceravit. 3, 29. Si patriae cupimus. 7, 89. Promittens persuadet. II. Ep. 1, 1. tanta pericula solus. 2. armis tuearis. 38. excludet jurgia.

Drd. f. Collatio Dresd. f. Codex f. modo quatuor Odarum libros complexus esse videtur; nam in reliquis non memoratur. Recentiore fuisse puto, propter lectiones Ulyssaei c. I, 6. et obicere incolis. III. Od. 10, 3. nec magni habendum, propter vitiosas multas lectiones. Nonnulla tamen propria habet, e quibus memoramus: I. Od. 7, 32. intrabimus aequor. 8, 10. lurida gestat. 9, 7. Depone quadrimum. 26, 5. Quid mitridatem. 6. o quae frontibus. 32, 2. hunc per annum. 14. et laborum. 37, 4. tempus erit. II, 10, 24. Prospera vela. 15, 2. Moles relinquunt. III, 5, 46. Firmasset actor non alias dato. 18, 12. Cum bove pardus. 30, 10. perstrepit aufidus.

Drd. l. Collatio Dresd. l. Codex l. modo Sermonum et Epistolarum libros, excepta Arte poetica, exhibuisse videtur. Ex ejus lectionibus hasce memoramus. I. Sat. 8, 7. novisque vetat. 19. quae vexant. 9, 29. letum mihi triste. II. Sat. 1, 6. peream modo, si non. 2, 118. Ast mihi post longum tempus. 128. O pueri vixistis. 3, 204. violavit Atridem. 4, 24. Alfidius. 25. committere nervis. 27. Perlueris melius. 79. frustra ligurit. II. Ep. 2, 103. populi suffragia posco.

Drd. m. Collatio Dresd. m. Codex m. quatuor Odarum libros cum Epodis et Artem poet. continet. Ex ejus lectionibus has notavimus: I. Od. 17, 9. hoedilia. 18, 15. Extolens. 27, 13. Cessat voluptas. 28, 19. senum et juvenum. 32, 6. Qui ferus bello. II. Od. 13, 1. nefasta te. 18, 25. Limitem clientium. IV. Od. 1, 2. Rursum bella. Epod. 1, 6. sic contra. 5, 79. inferius mare. 6, 13. fretus infido. Ars poet. 240. cantavit ob hircum. 272. nec dicam.

21) **Drd. 4.** Codex 4. bibliothecae Regiae Dresdensis chartaceus in 4to sign. D. 140. inter lignea tegumenta satis sordide habitus, continet Artem poet. Sermonum libros II, Epistolarum libros II. fol. 1 — 80. Hic liber saeculo XV. in Catalogo bibl. Regiae tribuitur.

Sed saec. XVI. demum scriptum esse inde colligo, quod post opera Horatii in postrema voluminis parte fol. 81 — 106. liber eadem manu scriptus exstat: *Petri Pauli Vergeri Viri Clarissimi ad Ubertinum Carariensem Liber de moribus*, qui illo certe saeculo confectus est. Nam Pet. Paulus Vergerus, Episcopus Capensis Istriae, legatus Papae in Imperii comitiis Vormatiensibus a. 1541 affuit, post ad Lutherum missus in ejus partes transiit et a. 1565 Tubingae mortuus est. Post Vergeri librum de moribus additum est *Virgiliū Moretum*, fol. 106 — 108. Textus operum Horatii purus, sine scholiis et glossis, non belle quidem, sed plane et explicate, vulgari atramento pallidiore scriptus eodemque atramento lineae ductae 26 — 30 in singulis paginis, nullo usquam stigmate. Tituli et litterae eclogarum initiales minio pictae, litterae versuum initiales minio notatae. Librum in Italia esse scriptum, ipsa orthographiae ratio declarat, ut nichil, michi, com (cum), mondo (mundo). Modus scribendi recentior, ut: millia, Jupiter, cett. Nulla distinctio nisi per punctum, eaque rarior. — Lectio, ut in recentioribus plerisque, valde manca et vitiosa. Verba passim omissa vel transposita, saepe depravata. Versus etiam rarius omitti vel transpositi. Textus tamen e bono exemplari mscto ductus esse videtur, nonnullasque lectiones habet proprias, e quibus has memoramus: I. Sat. 1, 48. Forte feras humero. 81. lecto te affigit. 97. melius servo. 3, 81. liquidumque ligurrierit. 8, 19. quae vexant. II. Sat. 1, 20. Cui male si palpare. 21. Quanto est rectius. 5, 3. iamne dolose. I. Epist. 3, 7. scribere sumpsit. 12, 21. seu porcum et cepe. 16, 17. Tu recte vives. II. Ep. 1, 33. ac luctamur. Ars poet. 7. aegri insomnia. 135. Unde pudor proferre pedem. 185. nec pueros. 340. abstrahat alvo.

22) **Drd. 5.** Codex 5. bibliothecae Regiae Dresdensis chartaceus in fol. sign. D. 141. Saeculi XV. exeuntis est; nam annus 1489 indicatur in pag. 21. extr. et 22. extr. Horatii *Artem poet.* fol. 1 — 13. exhibet, rudioribus et crassioribus litteris scriptam, scholiis et glossis obscuro et corrupto illius aetatis caractere scriptis instructam. Sequitur *Petronii poetae Satira* usque ad fol. 21. denique *Carmen Novem Musarum* fol. 21. 22. satis miserum. Horatianis subscripta haec: *Quinti Oracii Flacci liber ad Pisones finit foeliciter decimo Kalendas Novembres*. Non magni aestimandus codex. Scriptura rudis, immunda, propter multa sigla et compendia litterarum lectu difficilis et taediosa, prava omnino et corrupta librarium negligentem, indoctum et imperitum prodit. Verba passim omissa, transposita vel depravata. Orthographiae ratio misera. Litt. f. pro v. frequentissime, ut librum in Saxonia scriptum putes: fagus, fetet, fite, fetus pro vagus, vitae, vetet, vetus. orbes pro urbes, herostes pro Orestes. Lectio nihil fere novi affert. Pauca notavimus: *Ars poet.* 10. Quodlibet audendi. 116. aut matrona p. aut sedula. 280. Edocuit magnumque. 378. Si paulum summo discessit. 414. poemata canto. 415. Occupat extremum.

23) **Gth. I.** Codex 1. bibliothecae Ducalis Gothanae Saec. XV. membranaceus in 8. maj. sign. II. Nr. 101. (descriptus in libro: *Beiträge zur ältern Litteratur von Jacobs und Ukert. Leipz. 1835. Vol. I. Fasc. II. pag. 234 nr. 64*). 89 foliis constat, quorum unum in III. Od. 24. praepostere ligatum. Continet *Odorum libros IV. Epodon lib. et Carm. saec.* Liber in membrana tenui et candida nitide eleganterque scriptus. Prima pagina limbo picto ornata titulum habet litteris capitalibus inauratis hunc: *Quinti Horatii Flacci Venusini odorum Liber primus ad Maecenatem equitem Romanum foeliciter incipit*. Litterae singulorum librorum initiales picta coloribus sigilla referunt, ductu litterarum inaurato; litterae eclogarum initiales minio pictae. Tituli singulorum carminum et librorum quoque colore caeruleo picti a scriptura codicis omnino differunt,

litteris Gothico caractere scriptis, cum ipse textus manum facilem Italicam prae se ferat. In ultima pagina fol. 89. eodem caeruleo pigmento haec subscripta leguntur: *Quinti Horatii Flacci Venusini Odarum liber foeliciter explicit VII. Cal. Octobres Mo. CCCCo LXVIII. Rap. Trās. — Τέλως καλώς εγγ* (sic). In ultima pagina aversa nomen recentiore tempore scriptum legitur: *Tarquinius Cascina*; et in praecedentis folii pagina adversa eadem Cascinae manu inter alia: *Al molto magnifico signor mio phc. oss.* Paginae omnes simplices versuum columnas habent, non duplices; versuum numerus in singulis fere 22. Notulae passim inter lineas et ad margines adscriptae eadem manu. — Interpunctio rarius usurpata per punctum majus et minus, colon, interrogandi signum (Ϛ) semicolon vel comma, in hunc modum: Quassas' indocilis. Sigla et compendia scribendi pauca et usitata. Litt. e vel ε pro ae, oe ubique, i vel purum ι, vel puncto notatum i; ii plerumque accentus habent. & pro et frequenter. — Orthographia vocum vulgaris illius aetatis; modo notamus, in hoc codice Maecenas semper scribi, et heu pro eheu. — Lectio ipsa pro illa aetate satis bona et recta, haud pauca habet propria cognituque digna; eaque ex copiis nostris paulo diligentius excerpta lectoribus hic tradimus, quod Braunhardus, V. D. qui in Praefat. ad Hor. opera Lips. 1833. sect. I. p. VI. hunc librum primum se contulisse gloriatur, non justam in conferendo curam ei tribuit, sive in opere perficiendo nimis festinans, sive tali negotio minus assuetus. Quare in lectionibus hujus codicis notabilioribus referendis non quas ille omisit, sed quas in notis vere attulit, asterisco notare satius duximus. I. Od. 3, 36. Prorupit Acheronta. 6, 15. Nigrum memnonem (c. Flor. 482.) 7, 14 mollibus.* 32. iterabitur.* 11, 1. quem tibi, quem mihi. 6. sapiens.* 12, 14. qui rex.* 15. Qui mare aut terram. 15, 32. Non haec pollicitus. 16, 2. Quem lachrymosus.* 6. mentes sacerdotum. 17, 19. Disces laborantes. 21, 4. Dilectam penitus Jove. 28, 9. Minos admotus.* 36, 19. Divellatur adultero. 38, 8. bibentem Vite sub arcta. II. Od. 12, 18. certare loco.* 13, 11. te casurum. 33. Quid mirum si illis. 16, 30. minuit senecta. 17, 16. Justitiae est placitumque. 18, 8. honesti-clientes. 19, 17. et mare. III, 2, 25. cuncta silentio. 31. ante scelestum cedentem (non recte citat Braunh.) 3, 10. Enixus arces (Braunh. perp. enisus). 19. incestusque vindex. 4, 17. ab aphris. 36. inviolatus agmen.* 5, 51. obstantes amicos. 6, 5. qui geris. 7, 3. Tyria merce. 8, 15. Profer in lucem. 23. lapso meditantur. 11, 6. Divum tu mensis (Braunh. modo. Divum) 19, 10. nocti mediae da p. auguri. 20, 10. dentes acuit superbos.* 24, 8. mortis lachrymis. 26, 9. diva regis Cyprum. 27, 66. aderant querenti. 29, 52. aliis benigna. IV. Od. 1, 2. bella movens. 2, 26. in altum-tractum. 46. Vocis accedat. 5, 5. lux bona patriae. 7. Effulsit populo. 13. omnibus heu et pr. 9, 24. puerisque primi. 11, 11. flammae crepitant (sic conjec. Bentl.) 14, 5. lux habitabiles. 16. Auspiciis reppulit. Epod. 1, 29. Nec ut supremi. 5, 65. munus infectum. 12, 2. quid mihi quidve. 11. jamque vi-brando. 17, 40. voles sonare. Carm. saec. 55. responsa ferunt.

27) **Gth. 2, a.** Codex 2. bibliothecae Ducalis Gothanae, saec. XV. chartaceus in 4to, sign. Ch. B. nr. 61. (descriptus in libro Jacobsii et Ukerti supra laudato p. 235. nr. 65.) Satis crassus liber, forma quadrata, corio rubro tectus, cujus partem vix dimidiam Horatii opera a fol. 28. ad 206. occupant (nam praecedentes paginae purae sunt). Alteram ejus partem varii libri recentiores partim prosa oratione partim versibus scripti obtinent, de quibus Jac. et Uk. l. c. p. 236 — 38 plenius egerunt. Horatii opera in hoc codice duabus partibus constant, quarum prior, a fol. 28 — 142. Sermones et Epistolas continet, omissa Arte poet. In singulis paginis versus 16 inter lineas atramento ductas, inclusas lineis perpendicularibus, una interi-

ore, binis exterioribus ad marginem versus. Scriptura Germanica satis pura, plana et accurata, atramento vulgari. Titulus huic volumini communis in fronte fol. 28. minio pictus: „*Q. Oratii Flacci Liber Sermonum incipit*. Litterae eclogarum initiales minio pictae, versuum initiales omnes lineola minio ducta notatae. Tituli eclogarum omnino desunt, praeterquam in Epist. I, 8. 9. 10. ubi a 2. m. adscripti. Scholiis et glossis liber fere omnino caret (modo in Sat. I, 1, 68. fol. 30: Tantalus a labris, vox Germanica: „*haspelzug*“ superscripta, cum schol. ad marg.). Lectio passim a 2. m. mutata. Versus numerantur 2504. a Sat. I, 1. immixtis Epistolis temere confusis usque ad finem Sat. I, 10. fol. 106, b. Hi numeri in margine adscripti decimo cuique versui eadem antiqua manu, quae codicem scripsit. Sequitur titulus a 2. m. scriptus: *Q. Horatii Flacci Sermonum liber primus explicit. Incipit 2dus foeliciter. velut in dialogum Trebanio loquitur*. Denuo versus 1 — 1100 numerantur a II. Sat. 1, immixtis temere Epistolis usque ad finem codicis fol. 142. — Descriptus est liber ex antiquo mscto vel lacero vel confuse ligato. Ordo hic est: A. fol. 28 — 55. Sat. I, 1 — 9 v. 29. Tum nulla distinctione sequitur II. Sat. 3, 129 — 6, 94. ad fol. 71, a. ubi sequitur I. Epist. 16, 67 — II. Ep. 1, 229. ad fol. 86, b. Tum a fol. 87 — 102, b. I. Epist. 5, 27 — 16, 66. A. fol. 102, b. — 117, b. Sat. I, 9, 30 — II. Sat. 3, 129. A. fol. 117, b. — 133. II. Sat. 6, 94 — I. Epist. 5, 26. A. fol. 133 — 136, b. II. Ep. 2, 21 — 82. A. fol. 136, b. — 138, b. II. Ep. 1, 130 — 2, 20. A. fol. 138, b. — 142. Ep. II, 2, 83. usque ad finem.

Hunc codicem scriptum esse in altera Saec. XV. parte, ipsum chartae signum per omnia folia conspicuum, caput taurinum, quod stellam septem radiorum fert, anni 1466 apud Naumannum in Catalogo msttorum bibl. Sen. Lips., prodit et declarat. Sed eundem ex antiquissimo et praestantissimo exemplari originem ducere, cum ipsa lectio cum optimis et vetustissimis quibusque libris plerumque, vel in orthographia vocum, consentiens, tum praecipue praeclara illa lectio demonstrat, Sat. I, 6, 126. Ammonuit fugio campum lusumque trigonem: quam hic codex integram, sine rasura et sine punctis suppositis (ut in Bland. I.) exhibet (modo in voce lusumque altera litterae u lineola paulo altius producta, quod etiam alibi in hoc libro factum, ut in v. inluta II. S. 4, 84). Sic singularis haec lectio vetustissima, a viris doctis cupide arrepta (v. Bentl.), ex quo Cruquius e codice Blandinio I. omnium antiquissimo eam vulgavit, sed post huius interitum pro deperdita ab omnibus habita, in hoc libro etsi recentiore, nobis servata est, quem tamen, cum in ceteris lectionibus cum Cruquiano illo non omnino congruat, ex alio quodam vetustissimo libro adhuc ignoto descriptum esse putamus. — Sigla et compendia scripturae vulgaria illius aetatis sunt: ae nusquam, pro eo e plerumque, e rarius: oe raro, plerumque e. Litt. i accentu saepe, puncto nusquam notata. p9 post, 9 con, i et, u ni et nisi, al. Scriptura vocum vetustiore consuetudinem fere sequitur: Juppiter (rarissime Jupiter) milia, belua, sucus, sollemnis, percontari, urguere, unguere, quidquam, quidquid (quidquit) umquam, Bais, inicit, obiciet, tura cett. i et y rarius commutatae, sed hii, hiis pro hi, his, recentiore usu, rarius h temere omissum vel additum: erus, ortus, cyatus, carta, sed hedera, holus, cohercet, michi, nichil. c pro t, d pro t, frequenter: Lacium, nequicia, condicio, ambicio, velud, capud. p inter m et t plerumque insertum (temptatus, sumptus, emptor) sed temnens contemni, damnum. Accusativi III. decl. in is non rari: finis, omnis, redeuntis. — Lectio plerumque pura, recta et emendata, vitiosa passim, ubi vetusti exemplaris verba librarius legere nequii, ut II. Sat. 2, 47. accipiens ere pro acipensere; 50. historius pro praetorius. Inde etiam litterae et syllabae haud raro distractae et falso inter se junctae, ut II. Sat. 1, 7. neque odor miret er uncti pro: nequeo dormire. ter uncti. 7, 88. manu caruit pro manca ruit. I. Ep. 18, 42. Zethidis siluit, pro Zethi dissiluit. E

lectionibus has afferimus: I. Sat. 1, 76. Invigilare. 2, 19. facit hoc vix cr. p. 3, 28. prorsus et illi. 4, 21. minimum juvat. 84. qui non jussa. 5, 70. Prorsus jucundum. 8, 16. inspectabant. 10, 71. Saepe caput foderet. II. Sat. 1, 65. introrsus turpis. 2, 28. color idem. 3, 1. Si raro scribes. 22. Quid scalptum. 129. servosve tuo quos. 4, 4. cum sic te tempore. 7, 57. Alternante libidinibus. 114. fallere noctem. I. Epist. 6. 59. transferre forum. II. Ep. 1, 29. pensentur. 2, 32. ornatur opimis. 44. ut vellem curvo.

Gth. 2, b. Ejusdem codicis altera pars, a fol. 147 — 206. Carminum quatuor libros continet sub titulo: *Mecenatem alloquitur Horatius in odis seu carminibus*. Tum Epodon lib. sub tit. *Carminum liber Vtus*. Haec altera pars non minus insignis cognituque digna quam prima illa. Nam post Epodos legitur memorabilis illa subscriptio, quam in codd. suis Leidensi et Regiensi aliisque (num ipsius? dubito) Bentlejus invenit (v. ejus Praefationem), in codd. Paris Vanderbourg nr. E. saec. X. (Menteliano, nr. 3. ap. Pottier) et nr. R. saec. XIII. (nr. 16. ap. Pottier): *Q. Horatii Flacci Epodon explicit. Vettius Agorius Basilius Mavortius v. c. et iul. ex com dom ex cons. ord.* (i. e. vir clarissimus et illustris, ex comite domestico, ex consule ordinario) *legi et ut potui emendavi conferente mihi magistro Felice oratore urbis Rome*. Tum sequitur altera inscriptio ante Carmen saeculare aequae notabilis, nec ab ullo, quod sciam, adhuc prodita, quae in cod. Mentel. quoque (v. inf. nr. 41.) sed minus plena, exstat: *Incipit carmen saeculare quod patri meo et matri meae cantaveram ad chorum puerorum puellarumque ad Apollinem et Dianam proeuntice tetracolos*. Haec ipsa a Vettio Agorio puto fuisse addita, unde si non alia Horatii carmina, at saltem carmen saeculare illa aetate etiam decantari solitum, si non illis, quibus olim compositum esset, at suis certe ac propriis modis colligitur.²⁾ Scriptura hujus codicis et tota

2) Habemus igitur in codicibus quinque supra dictis (nam de aliis non constat) carminum Horatianorum (Odarum dico et Epodon duntaxat, non Sermonum Epistolarumque, quod subscriptio in cunctis illis codd. Epodon libro subjecta est) recensionem a Vettio Agorio Basilio Mavortio, qui consul Romanus fuit sine collega a. p. Chr. n. 527 (v. P. Relandi Fasti consulares p. 694—96) Felicis Magistri ope factam et per plura deinde, haud multa tamen, exemplaria a librariis post descripta propagatam. Quam tamen non ita magni fuisse habendam, cum res ita institueretur, ut bonus ille Mavortius textum recitaret, Felix magister suum exemplum inspiceret et lectionum diversitatem indicaret, (quod dicebatur legere et conferre) tum ambo lectionem constituerent, quae vera ipsis videretur, recte judicavit Peerlkampius in Praef. ad Horat. Carmina p. XXII. hoc quoque addens, nec nunc constare, quantum Mavortio deberemus (cum praesertim unius recensionis in illis codicibus inter se haudquaquam ex omni parte conspirantibus vestigium nullum appareat. K.) nec si aetatem Mavortii respiceremus (jam barbaram et ab Horatianae lectionis origine longe remotam. K.) a tali recensione quicquam praestabile expectari potuisse. Hiscum consentit magnus G. Hermannus in Comm. de primo carmine Horatii, Lips. 1842. huic Vettii Agorii operae non multum tribuens, ut qui locos dudum interpolatos, velut III. Od. 11, 16—20, in textu intactos reliquisset. De ipso Vettio Agorio Mavortio nil aliunde traditum habemus. Nam poema illud de iudicio Paridis in Anthol. Burmanni T. I. p. 103 sub Mavortii nomine e centonibus Virgilianis ab illo consule compositum esse non magis probari potest, quam inscriptionem apud Valesium ad Ammianum Marcell. 14, 8. ad ipsum pertinere. Nam et Mavortii nomen alibi reperitur, ut apud Ammianum L. 16. p. 72. Lind. sub Constantio Imp. *Mavortius, praefectus praetorio, vir sublimis constantiae*, memoratur. Verum in hoc Peerlkampio non assentior, quod Vettium Agorium Constantinopoli vixisse ibique Horatium emendasse putat. Romae enim, non in Oriente, consul sine collega fuit, quod testatur Chron. Alex. ap. Relandum: *Μαβορτίου Ῥωμαίου μόνου*. quare Dufresnoy in tabulis chronol. recte Consulem sine collega in Occidente dicit. — De Felice Magistro, Oratore urbis Romae, non facilius quaestio est. Certe enim Flavius Felicem illum, qui consul fuit Romae a. 511, non posse intelligi, Peerlkampius bene censuit. Eum enim, ut dignitate ipso priorem, Virum illustrem, Comitem ac Patricium, Vettium Agorium cum titulos suos referret, simplici Oratoris nomine appellare non debebat. Hunc Dufresnoy in tabulis chronol. recte Gallum dicit, et in Occidente consulem, Secundinum autem ejusdem anni consulem in Oriente

Sermōnes et Epistolas complexa, omnino differt. Versus angustius quam in illa, ut fere tricenī sint in singulis paginis, nec inter lineas transversas scripti, sed lineis perpendicularibus atramento ductis terminati. In summa pagina linea transversa quoque ducta. Paginae omnes simplices, nusquam duplices versuum columnae; sed ultimus tamen strophae cujusque versus in metris Sapphico, Alcaico, Asclep. III et IV. plerumque praecedenti in eadem linea adnectitur. Litterae eclogarum initiales minio pictae, versuum initiales lineola rubra notatae. Et in hoc codice versuum numerus ad marginem in decimo quoque versu adscriptus continuatur in duobus prioribus libris a v. 1 — 1296. Tum tertius liber suos numeros habet 1 — 818. dein quartus 1 — 557. Epodon liber 1 — 625. postremo carmen saeculare. Librarii manus in numeris consignandis non alia atque ipsius codicis fuisse videtur. Ceterum lacuna est in hoc libro fol. 176, a. ubi post III. Od. 10. v. 5. nulla distinctione facta statim pergitur ab Od. III, 16, 1. *Inclusam Danaen.* — Odae omnes titulis instructae sunt partim brevioribus, partim longioribus, passim ab altera manu, ut videtur, amplificatis. Plerumque congruunt cum vetustioribus mscis, velut Graev. Monac. 2, nec non cum ed. Veneta 1478. Sed frequenter etiam proprii quiddam habent. — In orthographia vocum hic liber plerumque pravam illius saeculi consuetudinem sequitur, qua litterae i et y temere confunduntur (ut Ericina, Cipri, Ciri, Troyco etc.), litt. h temere addita vel omīssa (ture, thure, Tharenti, archana, etiam michi, nichil) p insertum inter mt et ms (emptus, adeptus, dempserit). Bachi, bachabor semper, et Jupiter, Affricus, dii, diis, urgere; voltus, vultus, volgus, vulgus, promiscue. In nonnullis tamen morem antiquiorem sequitur, ut Apulus, pelex, belua, baca, litus, milia, obicit, abicit, nequiquam, Ulixei cett. i littera in hoc codice frequentissime puncto notata, qui mos nondum prorsus invaluerat. — Lectio in hoc codice minus pura et emendata quam in priore parte. Vocabula subinde omīssa vel confusa (ut: serves dimidium anime mee) versus etiam prave divisi (ut: nescius aure fallacis. Miseri quibus) quod in antiquioribus quoque libris haud raro fit. Textus ipse cum reliquis codd. ex Vettii Agorii recensione profectis, Leidensi Menteliano, al. non omnino quidem vel in titulis vel in verbis congruit, sed tamen meliores vetustiorum librorum lectiones plerumque sequitur, et cum Turicensi aliquid cognationis, etiam in vitis habet, ut I. Od. 7, 13. Ac Tiburtini lucus et praeceptus Anio et uda. 22. ter uda Lyaeo. 10, 17. animos laetis reponis. IV. Od. 7, 7. ad alnum. 10. imperitura. al. Praeterea memoramus: I. Od. 3, 19. mare turgidum (a I. m.) 8, 2. O deos oro, 12, 15. Qui mare aut terram. 15, 2. Idaeis Helenam. 21. Non jam Lertiaden, II, 3, 11. quo-

nominat. Ad hunc enim Flavium Felicem praeclara Theodorici Gothorum regis epistola exstat generosi sensus plena apud Cassiodorum, Variar. Lib. II, 2. (ed. Genevae 1650. p. 48.) qua ipsum laudibus oratum, ut qui majorum splendorem meritis ac divitiis auxerit, ex Transalpina provincia Romam ad consulatum recipiendum evocat; et altera Lib. III, 39. p. 109. ad eundem Felicem Consulem atque Comitem, V. III. Hinc suppleri potest notitia apud Relandum in Fastis consul. p. 679. exilis nec satis plena. — Alterum Flavium Felicem poetam Peerlk. memorat, sub Thrasimundo Vandalorum rege (a. p. Chr. n. 496 — 522) Carthagine viventem, cujus epigrammata quaedam thermas a Thrasimundo factas celebrantia in Anthologia Burm. T. I. p. 481., aliudque poema, quo se clericum fieri cupit, T. II. p. 680 exstat, quo loco Burmannus hujus etiam Felicis, Oratoris ac Magistri, meminit, non tamen cum illo confundere audeat, quam ad rem Peerlkampius proclivorem se fert, oblitus nimirum, hoc nomen illa aetate satis frequenter inveniri. Quid enim Africanus ille poeta, praeterea V. Cl. titulo praeditus, cum nostro oratore Romano commune habeat, non magis intelligitur, quam quibus causis impulsus una cum Vettio Agorio Constantinopolin commigrasse ibique Horatio emendando operam dedisse putemus. Ceterum hanc emendationem a Mavortio demum post consulatum gestum esse factam, ipsa ejus subscriptio declarat.

que obliquo. 14, 23. cupressus. 17, 25. tum populus. II, 2, 1. Angustam amici. 9, 5. aliam magis. 23, 12. securim. IV, 1, 22. lyraque et Berecynthia del. tibia. 2, 37. meliusque. Epod. 2, 65. divitis examen. 5, 15. illigata viperis. 14, 13. veluti ducentia.

25) **Gth. 3.** Codex 3. bibliothecae Ducalis Gothanae saec. XV. chartaceus, in Fol. sign. Ch. A. nr. 717. (descriptus in libro Jacobsii et Ukerti supra laudato p. 239 nr. 66). Hic liber plura Variorum scripta complexus, fol. 1—13. Artem poet. continet hoc titulo minio inscripto: *Horacii Flacci Artis poeticae liber.* In fine minio subscripta leguntur: *Horacii Flacci Ars poetica foeliciter finit.* tum viridi colore subscriptum possessoris nomen: *Sebastianus Brant* (nobilis ille Ictus, poeta et historicus, natus Argentorati a. 1458. Comes Palat. Caes. Cancellarius in patria, obiit 1520. In multis, quae scripsit, Navis ejus Narragonia s. *das Narrenschiff*, celebrata, quam Jac. Locher, Horatio 1498 edito notus, Latinis versibus reddidit) et annus 1476 minio adscriptus. Versus inter lineas pigmento pallide rubro (quali nostra aetate utimur) ductas 18—19. Spatia et supra infraque paginam et in utroque latere lineis rubris inclusa ad scholia et glossas excipiendas, quae et inter lineas et in margine satis multae leguntur, a. 2. m. nonnullae et verba in textu correcta pallidiora atramento. Litterae initiales inter lineas perpendicularares binas colore rubro vel viridi notatae, initiales singularum operis partium variis coloribus artificiosius pictae. Scriptura Germanica, orthographia illa aetate vulgaris; *q* pro *ae* semper, sed *oe* servatur (moestus, hoedus, infoelix etiam) *h* in vocibus temere additum vel omissum, *h*is pro *his*, quum semel pro *cum*. Accusativi III. decl. semper in *es* terminati. — Lectio satis pura et emendata, pauca modo errata habet et e bono exemplari ducta esse videtur. Locos hosce notavimus: *Ars poet.* 56. si possim. 61. interit usus. 69. gloria vivax. 127. Qualis ab initio. 163. in vitium verti (flecti superscr.) 167. quod permutare (mox supsc. a. 2. m.) 221. Et mox agrestes. 280. Edocuit. 314. Quid sit conscr. quid jud. 334. dicere verba. 348. vult manus omnem (ad marg. et mens) 371. nec scit quantum. 378. Si paulum summo vergit, descendit ad inum. 384. vitio est remotus. 390. vox ipsa. 445. bonus et sapiens.

26) **Gtg. 1.** Codex 1. bibliothecae academicae Gottingensis saec. XV. bombycinus in 8vo maj. tegumentis corio badio obductis, ducentis circiter foliis constans (non enim numeris consignata sunt). Horatii opera omnia continet, hoc ordine: Odarum libri IV. Epodon lib. Carmen saec. Ars poet. Epistolarum libri II. Sermonum libri II. In extrema parte libri addita est collectio phrasium et sententiarum s. tit. „Elegantissimi dicendi modi e multis auctoribus comparati.“ sed ea a recentiore manu, a scriptura codicis multum diversa. — Hic codex, quo Gesnerus olim in editione Baxteri repetita (v. ejus praefat. p. XVII.) sed paulo negligentius est usus, in charta bombycina satis alba ac laevigata plane, luculenter accurateque scriptus, inter recentiores Hor. codices primum facile locum obtinet, cum propter religiosam eruditi librarii in exarando curam et diligentiam, tum propter codicis antiqui, unde hic liber transcriptus est, summam praestantiam. Paginae omnes simplices habent versuum columnas. Versus in singulis paginis 24 inter lineas stilo ductas lineisque perpendicularibus utrimque terminatas scripti. Tituli in Lyricis usque ad Epod. 9. pigmento purpureo, quali hodie utimur, non minio, superscripti cum titulis edit. Florentinae Landini 1482 et librorum inde ductorum plurimum conveniant, modo in Flor. plerumque breviores sunt, v. c. I. Od. 4. „Invitat Sextium virum consularem ad voluptuosam vitam. paranetice dicolos distrophos.“ Gott 1. „Invitat P. Sextium consularem ad vitam voluptuosam.“ Flor. I. Od. 6. „Agrippam a rebus gestis et

Varium ab eloquentia laudat.“ Gott. I. Flor. I. Od. 8. *Alloquitur Lydiam meretricem* (mer. deest in Flor.) *ne in Sybarim adolescentem crudelis sit.* Gott. I. Flor. Glossae inter lineas et scholia ad marginem ex antiquis scholiastis, Acrone potissimum, plerumque sumta, eodem pigmento purpureo atque eadem manu, qua ipsi versus, scripta, in Lyricis usque ad Epod. 9. per multa leguntur; in Arte poet. in Epistolis et Sermonibus fere nulla apparent, praeterquam ad Sat. II, 3, 254. scholion ex Acrone. Sed margo in priore libri parte ex humore madidus olim factus est, unde litterarum rubor partim evanuit. — Scriptura hujus codicis aequabilis et accurata saec. XV. circiter medii est et similitudinem aliquam typorum in vetustissimis libris prelo expressis refert. Littera i plerumque puncto notata, accentu (i) rarius. ω graecum pro Interjectione o passim; ae et oe diphthongi plerumque apparent (Maecenas semper) per e vel e rarius expressae. Sigla et compendia scripturae pauca et nota. b. i. q. bus, / et, N. enim. — Orthographia vocum antiqua plerumque: Juppiter, Hadria, Tybur, Tyberis, temptare, sydus, loetum, lachryma cett. Accus. III. decl. in is frequentes, sed passim correcti. — Hunc librum ex Italia olim esse advectum, ex inscriptione transversa ad marginem folii secundi: *Ex libr. Congr. S. Mauri Romae.* colligitur. Sed in Italia esse scriptum, non affirmaverim, quod manum Italicam desidero. — Lectio hujus codicis recta plerumque, pura et emendata antiqui exemplaris, unde fluxit, virtutem declarat. Eadem quod non in titulis solum, sed multis quoque poematum locis cum Florentina Landini a. 1482 conspirat, etsi in multis differt, communem tamen utriusque fontem fuisse, probabiliter statuere videmur. Ex ejus lectionibus nonnullas afferre placeat: I. Od. 1, 7. Hunc si nobilium (ita Flor.) ad marg. mobilium. 2, 2. rubenti (ita Flor.) sed e superscr. 7, 31. pellite curam. 9, 14. Quem fors (sors Flor.). 12, 28. Stella refulsit. var. lect. add. sidera fulgent (ita Flor.) sed punctis notata. II. Od. 13, 23. sedesque descriptas. 40 timidus — lyncas (sic Flor.) 17, 22. Consensit astrum. 20, 3. nec in terris. III. Od. 3, 55. debacchantur ignes. 11, 52. scalpe querelam (sculpe Flor.) 16, 17. Crescentem insequitur. 19, 27. Rhode (Chloe Flor.) 27, 48. cornua tauri (sic Flor.). 28, 6. et veluti. 29, 64. Auraferat. IV. Od. 12, 11. Delectante deum. Epod. I, 34. autperdam nepos. 5, 37. Exsucta uti. 65. munus infectum. I. Sat. I, 62. tanti quia. 84. te salvum. II. Sat. 1, 5. Quid faciam, perscribere. 73. Cum illo discincti. 79. diffindere. 2, 27. non vesceris. 28. cocto non adest. 121. tunc pensilis. 3, 1. Si raro scribis. 90. patrimoni sculpere. II. Ep. 1, 78. ac praemia. 2, 32. ornatur opimis.

27) **Gtg. 2.** Codex 2. bibliothecae academicae Gottingensis saec. XV. membranaceus in 8vo min. 90 circiter foliis constans (numeris enim signata non sunt) Horatii sermonum libros II. tum Epistolarum libros II. continet, exclusa Arte poetica. a. 1784 ab ultima Hesperia (i. e. Hispania? I. Od. 36, 4) a Tychsenio Gottingam perlatus (Mitscherl. proleg. p. XXVII). Hic codex in membrana candidissima perquam nitide eleganterque scriptus, litteris formam earum quae prelo exprimuntur plane referentibus, scriptura, quam antiquam typographi appellant. Singulae paginae 18 habent versus scriptos inter lineas stilo ductas. i littera plerumque pura, saepe puncto notata. Litterae initiales variis coloribus et auri lamellis nitide pictae. Tituli cum prima cujusque eclogae voce caeruleo pigmento scripti. Scholia glossaeque omnino desunt. Hic liber sine dubio sub finem demum saeculi XV. scriptus multis in partibus cum editis vetustis convenit, praecipue Veneta a. 1478, cujus etiam titulos habet in ipso quoque deficientes, ubi in illa desunt. Verum tamen non ex libro typis expresso, sed ex codice aliquo mscto non optimaе notae originem duxisse, ipsa lectio declarat, innumeris quidem vitiis obruta, in Satiris magis etiam quam

in Epistolis, sed a libris prelo expressis haud raro discedens. Librarius tam sollers in scriptura, quam hebes et rudis in arte, obscura exemplaris sui lectione saepe in errorem inductus esse videtur, praecipue in litteris r et s inter se commutandis. Lectiones Satirarum nonnullas hic afferre libet. I. Sat. 1, 2. laudat diversa. 10. sub galli cantu. 14. te ne morer. 19. nolunt. 63. miser esse. 65. sordibus. 72. ut pictis. 94. nec facias. 2, 12. Fusidius. 14. mercedes exigit. 3, 34. sub pectore. 48. parvis fultum. 58. pinguis damus. 62. At non incauto 77. nequeant. 81. trepidumque. 4, 87. Ex quibus. 116. Sed mihi sat si. 5, 1. me cepit. 6, 6. ignotos aut me. 83. virtutis honor. 7, 21. Acres concurrunt. 10, 8. haec quoque virtus. 36. Albinus. II. Sat. 1, 18. Dum res ipsa. 31. male cesserat. 79. diffingere. 2, 14. extulerit fastidia. 122. cum duplice fico. 3, 2. quaeque revolvens. 17. Verum hoc consilium. 50. unus utrisque. 211. immeritos dum occidit. 216. Rusam aut pusillam. 219. Quod si qui. 225. Vincit enim. 240. solidum absorberet.³⁾

28) **Graev.** Codex Graevianus, vetustissimus ac laudatissimus saec. X. membranaceus, hodie in codicibus Harleianis Musei Britannici nr. 2725. servatur. Horatii opera omnia sine dubio olim complexus, post mutilus, avulsis pluribus membranis et dispersis (ut Broukhusius notavit) in doctorum manus pervenit. Continet, ex vetusto ordine, Odarum libros IV. Artem poet. Epodon librum, Carmen saec. Epistolarum lib. I. usque ad epist. 8. v. 7. quo loco lacunam habet usque ad II. Epist. 2. v. 20. Hanc epistolam excipit Sermonum lib. I. usque ad sat. 2. v. 113. in quo liber deficit, ut reliquae omnes satirae desiderentur. Scholia habet non pauca, partim ex Acronis et Porphyriionis commentariis excerpta, partim propria, quibus sententiae explicantur. Hic codex, omnium fere celeberrimus, primum Jo. Georgii Graevii (nobilis illius alumni Portensis) fuit Trajecti ad Rh. a quo Bentleio ad eius usus est commodatus et transmissus, ut ipse refert in praef. ed. Lips. p. VI. („Vetustissimum sane exemplar annorum facile DCCC, cui tamen Epistolarum et Sermonum pars magna deerat, suppeditavit et huc transmisit praestantissimus Graevius ὁ μακαρίτης; post eius obitum in bibliothecam Serenissimi Electoris Palatini cum reliqua eius libraria suppellectile concessit.“) Quanti eum vir summus fecerit, pluribus commentarii locis ipse indicavit, ut I. Od. 15, 21. „praestantissimi mei codices Graevianus et Reginensis.“ cett. Ex bibliotheca Palatina quo casu in Harleianam migraverit, non reperimus. Certe eundem esse codicem Harleianum A. Nr. 2725. saec. X. quo Combii in apparatu critico ad editionem suam a. 1792 est usus, Obbarius V. Cl. de codice Graeviano agens in libro: Zeitschrift für Alterthumswissenschaft, a. 1840. Nr. 6 et 7. luculenter demonstravit. Nam non solum iisdem prorsus locis, quibus et apud Bentleium et in schedis Broukhusianis (I. Epist. 8. v. 7 — II, 2. v. 20 et I. Sat. 2. v. 113.) Combii quoque codex ille deficit, sed in lectionibus etiam inde allatis fere totus cum Graeviano conspirat, quantum quidem ex collationibus a Graevio, Bentleio, Burmanno et Broukhusio factis, quae nobis ad manus sunt, iudicari licet. Ubi Combii lectio a

3) In fine hujus libri brevior Horatii vita legitur, eadem qua codex ipse manu scripta nec usquam, quod sciam, adhuc vulgata, quam hic primum afferre liceat.

„Qu. Horatius Flaccus natus Venusiae ante diem VI. Iduum Decembr. C. Cota L. Torquato coss. Ex ordine libertinorum patre Horatio facultatibus medicis. Ab ineunte etate inter studia educatus: Athenas profectus philosophiae operam dedit: sectae Epicuri haesit quae tunc communis multarum gentium erat. Bello civili in Macedonia sub M. Bruto tribunus militum: Mecenatis deinde opera Octavio Caesari qui postea Augustus fuit in amicitiam receptus. Decessit Romae annum aegens LXXVII. relicto herede Augusto. Sepultus est in campo Exquilino in ortis Mecenatis.“ De reliquis poetae Vitis v. not. 5. ad Nr. 40, Lips. 4.

Broukhusiana discedit, quod haud raro fit, (exemplis l. c. allatis addimus modo ex Sat. I, 2, v. 3. Tigilli. Br. 12. Fusidius. Br. 29. subducta. Comb. 45. quidam-ferro. Br. cuidam-ferro. Comb. 51. munificum. Br. 64. Sille. Br. 68. videnti. Comb. 90. lyncei. Comb.) differentiam illius incuriae ac socordiae magis quam hujus tribuendam esse cum Obbario sentio. Broukhusii enim collatione (quam ad marg. ed. Heinsianae a. 1612. adscripsit, ut supra p. 3. indicavimus) nihil potest esse fidelius et accuratius, ut qui et orthographiae varietatem ubique notaverit, et scholia suis locis exscripserit, et titulos eclogarum omnes exhibuerit, quos Burmannus in sylloge sua prorsus omisit. Sed idem codicis Leidensis titulos omnes exscripsit cum Graevianis plerumque ad verbum congruentes, ut ex uno eodemque exemplari ducti esse videantur (ex. gr. I. Od. 4. Paranetice dicolos ad Sestium Quirinum. 5. Prosphoetice tetracolos ad Pyrrham. 6. Hypothetice tetracolos ad Agrippam. 7. Paranetice dicolos Planco. 8. Erotice dicolos ad Lydiam. cett. Ita in utroque). In singulis lectionibus Burmanni collatio cum Broukhusiana non omnino consentit, quod exemplis probabimus. I. Od. 2, 12. damnae. Burm. dammae. Br. 6, 8. Ulyxei Brm. Ulixei. Br. 13, 19. queremoniis. Brm. (quod alia manu adscriptum coll. Graev. ap. Bothium docet). divolsusque prementibus. Br. 27, 5. acinacis Brm. acinaces Br. 35, 36. manum Brm. manus. Br. III. Od. 11, 46. demens Brm. clemens Br. 24, 49. materiem. Brm. materiam Br. 25, 18. est + Brm. est Br. 26, 9. regis Brm. tenes. Br. 28, 9. in vices. Brm. invicem Br. IV. Od. 1, 9. in domum Brm. (et Bentl.) in domo. Br. 11. comitabere, in marg. commissabere. Brm. nil notavit Br. 20. cupria. Brm. cypria. Br. — In orthographia vocum cod. Graev. antiquum plerumque usum, sed non constanter servat: Juppiter, Maecenas, (Mecenas), Bachus, Apulus, heres, baca, belua, caelum, caena, praelium, quicquid (semel modo quidquid) quicquam nequiquam, quicumque, utcumque, numquam, umquam, (sed quanquam) volgus, volnus, volt, Volcanus, evolsis plerumque (sed vulpes) urget, urguet, litus, littus, incomptus, temptare, dampnum, deicere, inicit, obicit, dii, Pompilii, Tarquinii. e pro ae vulgare, sed ae, oe diphthongi in vocibus satis frequentes. i et y promiscue (nimphe, phrigum, tybur, nymbi). h temere additum vel omissum (Asdrubal, Hasdrubal, tyma, carta, corda, orti, archana, Hiberia): vicium, canicies, capud, velud, faretra, passim. Accusativi tertiae decl. in is crebro inveniuntur. — Hujus codicis sex haud minus collationes factae sunt: a) Bentleii. b) Graevii, in margine ed. Henricopetr. I., quae in bibliotheca acad. Heidelb. servatur, unde Bothius lectiones excerptas in Annotatt. ad Horat. exhibuit, sed modo ad Od. lib. I. II. usque ad lib. III. initium pertinentes. c) Jani Broukhusii ad ed. Heinsianam a. 1612. supra indicata, quam Graeviani codicis esse, Obbarius l. c. praeclare probavit. d) Eiusdem Broukhusii altera ad marginem ed. Ascensianae a. 1529. adscripta, quae in bibliotheca Bodlejana servatur, ut refert Mitscherlich. proleg. p. VII. e) P. Burmanni, quam supra p. 3. memoravimus, non commutanda cum lectionibus cod. Leidensis et Zulich. quas Nic. Heinsii manu scriptas P. Burmannus cum Bentleio communicavit (v. Bentl. praef. p. VI). f) C. Combii, in ed. operum Hor. a. 1792. 93. de qua paulo ante egimus. Tertiam ex his omnium accuratissime factam putamus.

— 29) **Gph. I.** Codex I. bibliothecae Ducalis Guelpherbytanae saec. XV. membranaceus in Fol. min. sign. Gud. 108. cujus notitiam dederunt Ebertus in Catalogo mscptorum bibl. Guelpherbyt. p. 88 nr. 433. et paulo plenior sed parum accuratam Mitscherlich. V. Cl. in Ed. Carm. P. II. praef. p. V. Satirarum lectiones ex hoc codice accurate excerptas Schneidewin.

V. Cl. olim benigne nobiscum communicaverat, nunc et hujus et aliorum quinque codicum Guelpherb. cum duobus Scholiastarum veterum codicibus usum propriamque cognitionem Schoenemanni V. Cl. humanitati debemus. Quare cum antea trium modo codd. Guelph. lectionibus excerptis uteremur, nunc ex propria aestimatione de hisce sex libris mss. judicare nobis licet. — Hic ergo codex Gud. 108. cui primum inter Guelpherbytanos locum viri docti merito assignant, omnino, licet recentior sit, in melioribus et splendidioribus poetae nostri habendus. Mundissime enim et accuratissime in membrana satis alba et laevigata ab initio ad finem eadem manu scriptus, marginibus amplis ex omni parte relictis, decora specie, tegumentis corio purpureo obductis e bono et emendato exemplari originem duxisse videtur. Foliis 104 non signatis constans, ab initio mutilus, continet a carm. I, 23. Odarum libros IV. Epodon libr. Carmen saec. Artem poet. Sermonum libros II. Epistolae desunt. Columnae versuum in singulis paginis simplices versibus 28 constant, scriptis inter lineas stilo subtiliter ductas, binis utrimque perpendicularibus terminatas. Litterae et librorum et eclogarum initiales omnes parva sigilla referunt variis coloribus picta circa litteras auri lamellis factas; librorum quidem paulo ampliora sunt. Litterae versuum initiales eodem quo ipsi versus atramento pallide nigro scriptae simplicissimae, a textu paululum semotae. Tituli in Lyricis et Epodis plerisque breviores pigmento pallide rubro inscripti, velut I. Od. 25. Ad Lidiam. 26. Ad Musam de Lamia. 27. Ad sodales suos. 28. Archytam philosophum alloquitur. 29. Ad Iccium. 30. Euctice Veneri. IV, 1. Ad Bavium Maximum! Sermones titulis carent. Versuum numeri modo in Artis poet. decimo quoque versu a. 2. m. adscripti. Scholia glossaeque omnino absunt. Correctiones perpaucae et verba omissa ac suppleta fere in Epodis modo. — Scriptura hujus codicis luculentissima, explicata et aequalis indolem puram, rotundam, minime angulosam scripturae Italicae s. Romanae recentioris refert, qualis Saec. XV. demum sub initia artis typographicae excoli coepit, hac ipsa nimirum iuvante, ut cujus elegantiam librarii aemularentur. Quare hic codex et alii ejus aetatis, velut Gotting. 2. noster, cum libris Saec. XV. in Italia per typos accuratius expressis plurimum habent similitudinis, ut Gothici characteris, quem libri mscti saec. XIII. et XIV. etiam prae se ferunt, quemque typographia Germanica proprio modo excultum post etiam servavit, nullum omnino vestigium exstet. Litterae enim majores non unciales antiquiorum codicum, sed capitales omnes, quibus et Artis poet. v. 1. scriptus. Litterae minores ad formam minusculae Romanae qualis saec. X. fuit, prope accedentes, typos librorum Italicorum saec. XV. (velut Venetae nostrae 1478. al.) referunt. In his litteris s finale ubique, d, non δ , r, non γ , u, non v. t iam supra lineam escendit. Vetusti usus nulla, recentioris multa indicia, in quibus i puncto ubique notatum, ij prius insolitum (dij, triuijs) α siglum (phœbus) & siglum, ductu non antiquo sed qualis typorum hujus aevi est. Tum praecipue recenti more a vetustis codd. alieno, maioris litterae usus post punctum et interrogandi signum in mediis versibus frequens (v. c. I. Sat. 1, 99. metuebat. At hunc liberta. 103. componere? Non ego avarum). His de causis vere impediatur, quo minus hunc codicem cum Eberto in Catalogo mss. ad saec. XIV. referam, a cujus indole tota specie abhorret; saeculo XV. potius vel medio vel paulo post medium periti librarii sollertiae eum attribuere cogor. Ceterum in Italia esse scriptum, vel ipsa orthographia demonstrat. Nam quom semper legitur pro cum, autun nos pro autumnos. praeterea notamus: Mecoenas (hoc ipsum recentius) Salustius, Lucillius, foelix, lachryma, quicumque, percunctor, hostia, habunde cett; sed mihi, nihil. — Lectio hujus libri plerumque sana, recta et emendata, verbis rarius transpositis, mutatis saepius, rarissime omissis, multa habet propria cognituque omnino digna, licet ex librariorum ingenio, ut fit in recentioribus msctis plerisque, haud pauca profecta sint. Lectiones ex Odarum libris et Epodis

excerptas Seebodius V. Cl. in Bibliotheca crit. 1820. T. I. Fasc. 2. p. 158. sq. vulgavit. Ex Satiris nonnullas hic afferemus: I. Sat. I, 3. laudat. 19. nolunt. 31. tuta recurrant. 37. Nusquam prorepat. 38. patiens. 40. Nil obstat. 49. Qui nihil. 55. de flumine malle. 66. me exhibat. 79. optarem. 89. retinere velit. 90. operam perdes. 95. Umidius. 101. Quid igitur suades? — Nevius — Momentanus 104. vappam jubeo nebulonem. 105. inter tanam. 109. ac laudet potius. 116. euntes. 121. putes ideo non amplius addam. 2, 17. patribus diris. 71. deferbuit ira. 78. Desine sectari matronas. 80. Nec magis haec inter. 83. Adde haec quod. 86. apertos. 3, 24. est amor hic 25. provideas. 76. excindi. 87. misero tristes venere calendae. 106. ne quis adulter. 133. solus sic rex — vellent. 4, 3. ac fur. 25. elige turba. 57. excipias si. 44. vitatum quodque petatum. 141. veniet — auxilioque. 5, 1. me cepit. 13. aes dum. 37. demum urbe. 69. grandi sic. 6, 1. quisquis. 5. plerumque. 7. Dum referre. 39. de saxo cives et tr. 53. possim casu qui te. 60. narro et respondes. 85. metuit sibi. 127. interpellat. 7, 6. dirus homo. 28. multum atque fluenti. 8, 12. in agro. 9, 3. occurrit. 4. Apprensaque m. quid ais. 7. hinc ego. 19. quid agam non sum p. 38. huc ades. 70. mihi unquam. 10, 18. unquam vidit — nec simius. v. 33. deest. 43. Fata canis. 86. simul et te. Sat. 10. incipit ab: Nempe incomposito. Sat. II, 1. 62. te capiat. 69. populique tribunum. 71. a vulgo scena — remorat. 79. hinc diffingere. 4, 44. fecundae leporis. 5, 59. quicquid dico. 101. Heres audieris. 8, 4. iratum stomachum. 14. Quom sacra fert cereris procedit.

30) **Gph. 2.** Codex 2. bibliothecae Ducalis Guelpherbytanae saec. XV. chartaceus in Fol. maj. sign. Helmst. Nr. 333. cujus notitiam dedit Ebertus in Catalogo p. 88. nr. 434. et aliquanto plenior Th. Schmidius V. Cl. in Ed. Epist. T. II. p. 259. nr. 4. Hic liber bona et decora specie, frontibus rubris, tegumentis ligneis corio suillo figuris impressis ornato obductis, Horatii opera omnia continet, hoc ordine: Ars poet. Sermonum libri II. Epistolarum libri II. Odarum libri IV. Epodon lib. Carm. saec. Hic codex in charta satis alba ac firma perquam nitide eleganterque scriptus, 155 foliis constat non signatis. Singulae paginae columnas versuum habent simplices, 24 versibus constantes scriptis inter lineas cerussa ductas sed plerumque deletas, marginibus foliorum latissimis relictis. Librarius in primae paginae summo margine nomen suum inscripsit: *Ihs. Maria Jeronimus*. Post Epist. II. 2. subscriptum: *Deo gratias. Amen.* et in extrema pagina post carmen saec. *Et sic est finis*. Scriptura hujus codicis, plana aequalis et explicata, magnam habet similitudinem cum libris saeculo XV. per typos accuratius expressis. Litterae librorum (Art. poet. Serm. I. Epist. I. Od. I.) initiales auro variisque coloribus splendidius ornatae, eclogarum initiales omnes vel minio vel caeruleo pigmento artificiosius effictae. Litterae majores unciales sunt, minuscula inter Romanam et Gothicam medium tenet. e pro ae ubique; i purum plerumque, accentu (i) saepius, puncto (i) rarius notatum ð ubique, non d. r et t promiscue; f et s in fine vocum promiscue; u. pro v. semper. Sigla et compendia scripturae fere nulla. Interpunctio simplex, per punctum majus et minus, semicolon (r) etiam pro interrog. signo. — Orthographiae ratio (michi, nichil, habunde) et tota scripturae indoles librum in Italia olim exaratum produunt. Praeterea legitur: Jupiter, Mecenas, Bachus, perconctor, milia, menbra, dampnum, tempto, tempuens, compilent, hostia, habeas, (sed olus) pulcri, velut, velud, etc. Glossae inter lineas et scholia ad margines non nimis frequentia per totum librum a manu saec. XVI. misere et obscure adscripta

Lectio hujus codicis non aequè praestans atque scriptura, haud raro corrupta est ac mendosa, vobis vel transpositis vel depravatis, rarius omissis, saepe perperam additis. Etiam toti versus passim desunt. Multa lectionis vitia a posteriore manu correctà. Quare hic liber etsi ad antiquiorum laudem non accedit, non tamen contemnendus, qui sua etiam bona habeat. Lectionis varietem in Lyricis Jani, in Epistolis Th. Schmidius publicavit. Nos modo e Satir. I. 1. excerptam hic plenam exhibemus. v. 1. quam sibi sorte. 2. seu sors. 7. occurritur. 8. Momento cita. 9. legum jurisque. 11. qui a rure — in urbem (est +) 12. viventes (e corr.) 19. nolunt. 21. nec se fore. 25. Quid vetat (quis superscr.) 26. velint elementa ut d. 33. nam exemplo est. (haec vox. a. 2. m. parenthesi inclusa). 38. patiens. 39. demoveat neque hiems. 46. plus ac meus. 53. plus laudes cumeris. 55. mallet. 59. tantulo eget (ex corr.) 60. neque vitam. 64. id faciat. 71. et tanquam (parcere-pictis tanquam a. 2. m. adscr.) 73. Nescis quo valeat. 79. optarem. 81. te afflixit. 83. reddat natis. 85. oderunt te noti. 87. mercariis (mercariis corr.) 88. At si cogn. 91. In campum — fretos (frenis corr.) 92. cumque habeas. 94. ne facias. 95. Umidius. 97. Non nunquam (n. deletum a. 2. m.) melius servo. 101. Quid igitur mihi suades — Nevius. 102. momentanus. 108. nemo ut avarus (nemon corr.) 110. distantius (distentius corr.) 115. suis vincentibus. 118. contemptus (contentus corr.) — vite.

31) **Gph. 3.** Codex 3. bibliothecae ducalis Guelpherbytanae, saec. XIII. membranaceus in 8vo maj. sign. Gud. 185. cujus notitiam dederunt Ebertus in Catalogo p. 88. nr. 439. 40. et Th. Schmidius V. Cl. in Ed. Epist. T. II. p. 259, nr. 3. qui Epistolarum lectiones inde excerptas vulgavit. Hic codex satis bona specie, tegumentis corio purpureo obductis, sed intus minus bene habitus, foliis nonnullis laceris, deficientibus aliis, haec continet: Horatii Artem poet. ab initio mutilam, a v. 119, cum lacuna a v. 278 — 333. tum Epistolarum libros II. fere integros, deficiente modo loco I. Ep. 17 v. 44 — 50. postremo Sermonum lib. I. nec eum integrum, deficiente uno folio Sat. 3, 17 — 73. altero Sat. 3, 128 — 4, 43. Finitur in Sat. 10. v. 62. Singulae paginae versus 28 habent scriptos inter lineas plumbo vel cerussa ductas, binis perpendicularibus terminatas stigmatisque in marginibus signatas. Scriptura satis pinguis, licet minus elegans, plana tamen et explicata, indolem saeculi XIII. omnino prae se fert, sed a fol. 39. alia atque in priore parte esse videtur. Litterae et librorum et eclogarum initiales minio artificiosius pictae, versuum initiales omnes lineola rubra notatae. Sigla et compendia scribendi non multa et usitata. Scholia omnino desunt. Glossae paucissimae a 2. m. in Epistolis aliquot superscriptae. — Hic liber omnino parvi aestimandus, ut ab imperito librario e codice non optimae notae perquam negligenter et vitiose exscriptus. Exempli causa modo lectiones ex Satirae 1. prima parte hic exhibemus: v. 2. Securatio — abiecerit ulla. 3. Contemptus vivat. 5. Millet ait multo jam flactus membra dolore. 6. navem. 7. 8. ore Momta citamors. 9. Agriculam. 10. Sub cantum calli — hostia. 11. extractur in urbe. 12. diventes. 14. vallentfabium. vente. morer. audi. 15. Quod rem deduccam. 17. hinc vox. Vox hinc. 19. Quid statis. volunt. atque licet. 21. buccas infret. Jam satis habemus. Sed tamen nec omnes paginae pariter mendosae sunt, et in prava interdum scriptura bona lectio subest.

32) **Gph. 4.** Codex 4. bibliothecae Ducalis Guelpherbytanae saec. XIII. membranaceus in 4to min. sign. Helmst. Nr. 1027. cujus notitiam v. ap. Ebertum in Catal. nr. 437. et Th. Schmidium in Ed. Epist. T. II. p. 258. nr. 2. Hic codex, non bene habitus, tegu-

mentis ligneis (quorum posterius annulo ferreo fortasse ad librum alligandum instructum) corio sordido tectis a vermibusque exesis, volumine mediocri praeter alia plura in 22 foliis Horatii Epistolas continet usque ad Epist. II, 2, v. 193. in membrana valde trita et sordida sordide, anguste et inaequaliter scriptas. Singulae paginae imparibus numeris spatiisque modo angustioribus modo laxioribus 30—36 versus continent scriptos inter lineas stilo ductas binisque perpendicularibus utrimque inclusas. Litterae eclogarum initiales viridi colore pictae minioque passim exornatae, versuum initiales a textu aliquantum semotae eodem viridi pigmento omnes notatae. Paginae priores glossis inter lineas et scholiis variis manibus aetatibusque varie scriptis obrutae inspicienti horrorem paene movent. In posterioribus ab Ep. 15. scholia et glossae fere desunt, praeterquam ad partem Ep. II, 2. in cuius margine Horatius ipse rudi pictura videtur expressus. Tituli ab Epist. 9. eodem viridi pigmento ad marginem adscripti. Atramentum in prioribus foliis e rubro nigrum, post pallidius. Scriptura minuta, inaequalis, parum accurata, siglis et compendiis scribendi obruta ideoque lectu difficilis, Gothica est, sed posterioris aetatis. Litterae b. h. l. p. q. f. vel infra vel supra lineam plerumque longius productae, praecipue f in fine vocum, ut fere S majus referat. ð plerumque, d rarius, r et t promiscue. g ductum posterioris aetatis a saec. XIII. extremo habet et h arcum suum infra lineam protendit. s finale frequens, v pro u initio vocum, e pro ae semper (Mecenas, camene) i purum ubique, sed ii passim (studíís). 7 pro et ubique, in ipsis vocibus (lat7) ~ pro est, 9 pro con, 4 pro rum etc. Litterae majores minoribus passim immixtae, M praecipue et R (impaR); numeri signis interdum expressi (1,58. Si quadringentis VI. VII. milia desunt). In distinctionibus praeter punctum majus et minus et usitatum interrogandi signum lineola perpendicularis in medio et fine versuum pro commate usurpatur (quid pauper|ride|mutatcenacula|lectos). Orthographia in plerisque antiquiorem consuetudinem servat. p inter mn, ms, mt ubique insertum. Lectio hujus codicis e libro satis bono ducta propter librarii incuriam innumeris vitiis laborat, vocibus vel omissis vel transpositis vel depravatis; multa tamen partim ab eadem, partim ab altera manu menda correctae, non raro etiam aliae lectiones adscriptae. Th. Schmidius noster l. c. Epistolarum lectiones ex hoc codice excerptas vulgavit; sed racematione tamen opus est, quam ex gr. ad I. Ep. 1. hic instituemus. v. 6. exor-net (sed n deletum) 9. peccet in extremum. (sed ad superscr.) 32. est quodam pr. (sed quodam superscr. quoddam ad marg.) 40. patientem accommodet aurem. 66. si recte facias, si non (ad marg. vel: si possis recte) 69. aptat (superscr. vel optat) 93. prora tiremis (superscr. vel priva) 97. cum punnat. (ad marg. cum pugnet) 104. unguem. *nagel* adscr. antiqua manu. 105. locus. te respicientis — sapiens omissus in textu, ad marg. adscriptus.

33) **Gph. 5.** Codex 5. bibliothecae Ducalis Guelpherbytanæ saec. XIII. membranaceus in 8vo maj. sign. Nr. 50. 4. cuius notitiam v. ap. Ebertum in Catal. nr. 441. Hic liber corio nigro obductus et bene habitus in volumine satis amplo praeter alia scripta obscuriora Salustii opera continet et Horatii Artem poeticam in 34. foliis laxissime ac luculentissime scriptam, ut singuli versus duas lineas occupent et singulae paginae septenos versus contineant scriptos inter lineas in priore libri parte cerussa, in altera pigmento pallide fusco ductas, binis utrimque lineis perpendicularibus terminatas, ut amplissimum in exteriori margine spatium relictum sit. Membrana perquam crassa satisque alba. Prima Artis p. littera minio variisque coloribus picta est. Glossae et scholia eadem, ut videtur, manu qua ipsi versus, inter lineas scripta in priore libri parte fere usque ad v. 200, in altera deficiunt. Versuum numeri in decimo quoque versu a 2. m. adscripti. In primo folio puro averso legitur: *Lib. s. Michahelis. Poetria Oratii.*

In fine subscriptum: *Explicit Oracius bonus*. Atramentum e fusco nigerrimum. Scriptura plana, explicata, aequalis et accurata, litteris grandioribus et pinguioribus. Interpunctio simplex et comoda per punctum majus, minus et interrog. signam. Rarius major littera post punctum in medio versu. Litterae initiales uncialibus constant simplicioribus, et cum minoribus indolem saec. XIII. ineuntis magis quam medii vel exeuntis prae se ferunt. e vel e pro ae, oe semper, i purum ubique, i vel i nusquam, modo ii passim (ennii, indicii). d ubique, non d. r fere semper, r rarius, l longum ubique, s finale rarius, et supra lineam elatum (velis). u pro v semper, y puncto superscripto semper notatum, ut in Lips. 3, a. Compendia scribendi rara et pauca: &, f; (pro sed) frequentius. Orthographia vocum antiqua fere: p inter mn, ms, mt semper insertum (columpne, sumpsit, emptor, adeptus) i et y saepe inter se commutatae (ymus, tybicen, pysones, yliacum, ciclicus, satiros): ad, in, con in compositis raro coalescunt: adquirere, adspirare, inpariter, inmundum, tum exul, expes, vicium, ocium, quicquid, unquam, quocumque, dumtaxat, urgere, carta, gratis cett. — Lectio huius codicis e bono et vetusto exemplari descripti proba, recta et emendata, pauca habet vitiosa, sed propria cognituque digna plura offert, ut hic liber in melioribus omnino habendus sit. E variis lectionibus nonnullas afferre placet: v. 8. Finguntur species. 53. fonte cadent. 74. scribi possint. 132. Non circa 136. incipias. 138. Quid tanto dignum. 152. Primum ne medio. 178. morabitur. 208. et urbes. 236. Non sic. 252. accedere iussit. 273. discernere dicto. 274. callemus et arte. 304. sed ego fungar. 340. abstrahat alvo. 351. Ast ubi plura. 368. coeptis medium. 385. facies dicesque. 423. et excipere atris.

34) **Gph. 6.** Codex 6. bibliothecae Ducalis Guelpherbytanæ saec. XIV. membranaceus in 8vo, sign. Gud. 303. cuius notitiam v. ap. Ebertum in Catal. nr. 436. et Th. Schmidium in Ed. Epist. T. II. p. 258. nr. 1. Hic liber corio badio tectus in volumine satis amplo praeter plura alia scripta (Prudentii *ψυχομαχίαν* c. schol., Velledini physica, Matthaei Vindocinensis historiam Tobiae metro elegiaco compositam) Horatii Epistolas continet omnes, excepta Arte poet., in 60 foliis plane et dilucide scriptas in membrana satis crassa et alba. Lineae stigmati in foliorum marginibus signatae in singulis paginis a fol. 13. averso fere 35 — 37, eodem quo versus scripti sunt, atramento ductae unaque linea perpendiculari utrimque terminatae intra quas versus non certo numero, scholiis copiosissimis intermixtis, ut singuli ad summum tertiam quamque lineam occupent, interdum pauci modo in singulis paginis exstant. Litterae initiales in prioribus decem Epistolis minio pictae, in reliquis omnino desunt. Titulo liber caret, in fine haec subscripta: *Qui te scribebat Hermannus nomen habebat. Liber in novo monasterio*. Nec singulae Epistolae titulis instructae, sed argumentis plenioribus. Omnino glossae et scholia inter lineas et ad margines per totum librum largissima plenum quasi commentarium ad Epistolas efficiunt eo pluris habendum, quod neque ex Acronis et Porphyronis commentariis excerptus vel conscriptus, sed nonnullis partibus multo illis copiosior, nec philologicae et historicae doctrinae copiis carens propria multa affert nondum vulgata et auctorem prodit Grammaticum aliquem, quisquis ille fuit, satis pro illa quidem aetate eruditum ac diligentem, ut huic commentario locus aliquis inter veteres tribuendus esse videatur, licet mira interdum commenta afferat.³⁾ Haec scholia eadem manu qua

3) Ex his scholiis nonnulla excerpta quasi pro documento hic exhibere placet. Ep. I, 1, 54. *Haec Janus summus ab imo prodocat*: Janus in foro tres habuit statuas, ad primam dabatur pecunia ad usuram, ad secundam reddebatur, ad tertiam verberabantur debitores qui pecuniam reddere non poterant. Vel: habuit Janus tria templa, unum ingressu fori, alterum in medio, tertium in exitu. Vel aliter: Janus erat deus anni temporis et diei. dicit ergo Romanos in pecunia acquirenda studiosos a prima die anni usque ad ultimam. et hoc est Ja-

ipsi versus scripta esse videntur, sed quod mirum est, veram interdum lectionem afferunt pro corrupta, quam textus habet, ut librarium, qui codicem scripsit, non eundem fuisse commentarii auctorem putes. — Scriptura hujus codicis plana, aequabilis et luculenta, litteris satis magnis et pinguibus, indolem saeculi XIV. cui Ebertus tribuit, sed ineuntis magis quam postremi prae se fert, et majuscula et minuscula Gothica explicata, recta et simplici, nec ductibus calami distortis posterioris aetatis, nec ita multis siglis et compendiis turpata. Litterae longiores b. f. g. h. l. p. q. r. vel supra vel infra lineam modice excedunt. e vel *e* pro ae, oe semper (Mecenas, camena) i vel purum vel accentu notatum, *i* (*ii* semper: *dii*, *alii*) puncto i nusquam. *o* ubique, non d. r et *r* promiscue. m. n. u. crura lineolis inter se juncta habent. g illius aetatis figuram refert, infra in commatis inversi formam desinentem. f longum in fine vocum rarius, s plerumque, u ubique, non v, et initio vocum. Sigla et compendia scripturae vulgaria, 7 et, 9 con, e vel $\frac{7}{7}$ est. Punctum majus fere pro omni distinctione. — Orthographia vocum antiquam consuetudinem non ubique servat: Ulixes quidem, milia, belua, obice, totiens al. sed Jupiter, percunctor, michi, nichil, habunde, holus, cathena (ebrus tamen, edera, arena) ut codicem in Italia scriptum putes; c pro t plerumque (viciu, gracia, inscicia, condicio, sedicio, sapiencia) i pro y frequenter (linceus, Olimpia) p inter mn, ms, mt (sompnus, alumpnus, sumpsit, emptus, contempno). — Lectio hujus codicis e bono et vetusto libro profecta plerumque satis recta et emendata est, non tamen vitis suis caret, vocibus vel depravatis vel transpositis vel omissis. Sed nonnulla tamen propria bona habet, ut hic liber cum propter haec, tum propter commentarium cognitu omnino dignissimus sit. Ad Epistolarum lectiones a Schmidio V. Cl. l. c. vulgatas nonnulla supplementa ex Ep. 1. et 2. addemus. Ep. 1, 12. depromere possum. 16. mersor. 18. furtim qu; relabor (in Comm. praecepta). 19. subjungere. 33. misera (deest que) cupidine. 34. linire. 48. dicere et audire. 65. qui rem facies rem. 66. Si facies recte (in Comm. si possis). 78. frustis. 87. in aula (def. est). 93. nauseat ut loc.

nus summus qui est in introitu fori usque ad exitum. i. omnes qui habitant in introitu fori. ab imo, qui sunt in fine fori in exitu quod est qui sunt ab introitu fori usque ad exitum. —

Ep. 2, 11. Nestor componere lites inter Peliden festinat et inter Atriden. Achilles Lyrnesium oppidum expugnavit et ibi Briseidem rapuit. Unde Ovidius in Epistola (Her. 3, 45.) Diruta Marte tuo Lyrnesia moenia vidi. Iterum Agamemnon Chryseidem filiam cujusdam sacerdotis Phoebi rapuit. Unde Phoebus continuis precibus sui sacerdotis pulsatus pestem gravissimam Graecis immisit adeo ut catervatim morerentur. Itaque deorum consuluerunt oraculum quo modo pestis illa cessaret. Tandem rex coactus illam reddere, et suo destitutus amore Achilli suam abstulit Briseidem. Unde Achilles ob illatam sibi injuriam iratus, Graecis suum negavit auxilium et verum multum infestati sunt a Trojanis. Nestor vero ut Achilli Briseidem raptam redderet, regem hortabatur. Honestum autem et utile hoc erat. honestum erat ut Achilli suam redderet, utile vero recuperando auxilium Achillis. Atrides hoc nolebat, quod inhonestum erat, ut aliena potiretur uxore, inutile quod auxilium Achillis ideo sibi denegatum. —

Ep. 17, 30. Alter Mileti textam cane pejus et angue vitabit chlamydem. q. d. citius tanget canem mordacem vel anguem quam vestem purpuream et hoc probat factum Alexandri. Siquidem Alexander militans inivit domum Diogenis ubi se balneabat. Alexander vidit viles pannos et quaesivit cujus essent. Dixerunt quod essent Diogenis. Jussit itaque quendam armigerum ut eos tolleret et splendida ornamenta ibi ponerentur. Et ita factum est. Cum autem Diogenes exiret de balneis videns illa splendida ornamenta expavit et noluit illa tangere et frigore coepit algere. Abscedens itaque Alexander remisit quendam servum suum ad videndum quid faceret. qui videns illum pereuntem frigore reversus ad regem dixit: morietur frigore. Quidam autem dicunt quod Aristippus videns se non posse Diogenem verbis superare, voluit factis eum superare. Invitavit ergo eum ad balneum atque furatis omnibus indumentis splendida reposuit indumenta et abscedens jussit quendam servum suum ut videret quid faceret. qui videns eum a splendidis vestibus frigescentem assidere revertens ad dominum suum dixit: morietur frigore etc.